

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2017-2019

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Hana Barkmanová

**Motivace jedince ke vzdělávání ve střední a pozdní
dospělosti**

Praha 2019

Vedoucí diplomové práce: PaedDr. Lucie Zormanová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED STUDIES

2017-2019

DIPLOMA THESIS

Hana Barkmanová

**The motivation of the individual to education in middle and
late adulthood**

Prague 2019

The Diploma Thesis Work Supervisor: PaedDr.Lucie Zormanová,Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20.2.2019

Jméno autorky: Hana Barkmanová

Poděkování

Děkuji paní PaedDr. Lucii Zormanové, Ph.D. za perfektní a trpělivé vedené mé diplomové práce, za odborné rady, které mi pomohly při zpracovávání a dále velice děkuji za její čas věnovaný této práci.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá vzděláváním dospělých ve střední a pozdní dospělosti, které je pro mnohé jedince nutností. Dává jim šanci k dosažení vyššího vzdělání, zvýšení odbornosti, zvýšení kvalifikace nebo je absolvováno za účelem individuálního rozvoje. Cílem této práce je analyzovat motivy jedinců ve střední a pozdní dospělosti k dalšímu formálnímu vzdělávání. Teoretická část je věnována vysvětlení pojmů vzdělávání dospělých, motivace, bariéry a potřeby, dále popisu střední a pozdní dospělosti. Nahlíží do historie vzdělávání dospělých a ukazuje jeho současný stav. Praktická část diplomové práce je kvalitativně zaměřena na zjištění, jak dospělí jedinci nahlízejí na možnosti, nabídky a potřeby účastnit se dalšího vzdělávání ve střední a pozdní dospělosti.

Klíčová slova

Bariéry, dospělost, investice, motivace, nabídka, potřeba, spokojenost, vzdělání, vzdělávání.

Annotation

This diploma Thesis is about the education of adults in middle and late adulthood, which is necessary for many individuals. It gives them a chance to achieve higher education, increase their skills, increase their qualifications or pass them for individual development. The aim of this work is to analyze motives of individuals in middle and late adulthood to further formal education. The theoretical part is dedicated to explain the concepts such as education of adults, motivation, barriers and needs, the description of middle and late adulthood. It looks into the history of education of adults and shows its current state. The practical part of the Diploma Thesis is qualitatively focused on finding out how adults look at opportunities, offers and needs to participate in further education in middle and late adulthood.

Keywords

Adulthood, barriers, education, investment, learning, motivation, need, offer, satisfaction.

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 DŮLEŽITÉ FAKTORY VE VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	11
1.1 Základní pojmy v oblasti vzdělávání dospělých.....	11
1.2 Motivace	12
1.3 Potřeby	15
1.4 Bariéry	18
2 HISTORIE A SOUČASNOST VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.....	22
2.1 Historický vývoj vzdělávání dospělých.....	22
2.2 Formy vzdělávání dospělých	29
2.3 Vzdělávání dospělých mimo ČR.....	32
3 VÝVOJOVÉ ETAPY DOSPĚLOSTI.....	35
3.1 Období střední dospělosti	35
3.2 Období pozdní dospělosti	37
4 POTŘEBA CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	38
4.1 Současná situace ve vzdělávání dospělých.....	38
4.2 Motivace zaměstnanců k dalšímu vzdělávání.....	40
4.3 Vzdělávání jako investice	42
PRAKTICKÁ ČÁST	44
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	44
5.1 Metoda výzkumu	45
5.2 Organizace sběru dat.....	46
5.3 Výzkumný vzorek.....	47
5.3.1 Kódování respondentů	49
5.4 Kvalitativní analýza odpovědí respondentů.....	52
6 SHRUTÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	63
7 DISKUZE	66

ZÁVĚR	68
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	70
SEZNAM ZKRATEK	73
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	74
SEZNAM PŘÍLOH.....	76

ÚVOD

V současné době jsou slova vzdělání a vzdělávání skloňována ve všech pádech. Velký vliv v této skutečnosti jistě hrají nové technologie a neustálý tlak na uvedení nových věcí na trh. To, co bylo před dvěma nebo pěti lety novinkou je v mnoha případech dnes již normální záležitostí a věcí běžně užívanou. Toto vše sebou nese nutnost s těmito věcmi a technologiemi umět zacházet a k tomu je potřeba znalostí a zkušeností. Ale nevyvíjejí se jen technologie, vývoj lze zaznamenat i v metodách komunikace a vzájemná interakce mezi lidmi, a to nejen na pracovišti.

Již dávno neplatí, že vzdělávání je pouze záležitostí mladých lidí. Naopak mnoho středně i pozdně dospělých jedinců si chce doplnit vzdělání, které z nějakého důvodu nemohl nebo nechtěl absolvovat v období mládí a ranné dospělosti. Také cítí potřebu získávat nové poznatky. To vše jim může pomoci v kariérním růstu nebo ke zlepšení pozice na trhu práce.

Nicméně uvědomují si dospělí tuto potřebu? Chtějí se opravdu vzdělávat nebo je to jen povinnost, ke které jsou donuceni. A jaké mají vlastně možnosti? Je vzdělávací systém vstřícný k dospělým studentům? Má vůbec dospělý jedinec možnost studovat při zaměstnání a je nabídka škol a vzdělávacích kurzů dostatečná? A jsou finance důležitým aspektem při rozhodování dospělých pro účast v dalším vzdělávání?

Teoretická část této diplomové práce nejprve vysvětluje základní pojmy v oblasti vzdělávání dospělých, včetně motivace a potřeb. Zobrazuje období střední a pozdní dospělosti, abychom lépe pochopili, co lidé v tomto období života prožívají a cítí. Dává nahlédnout do historického vývoje vzdělávání dospělých. Ukazuje současnou situaci ve vzdělávání dospělých a možné formy tohoto vzdělávání. Poukazuje na vzdělávání jako na investici.

Cílem praktické části je zjistit, co vede dospělé jedince k rozhodnutí dále se vzdělávat, zda je pro ně nabídka škol adekvátní, jaké má možnosti vzdělávání a zdali je investice do vzdělávání přínosná.

Praktická část diplomové práce je zaměřená na kvalitativní šetření. Výzkumný vzorek sestává z osmi respondentů, kteří jsou ve věku 31 – 60 let, tedy v období střední a pozdní dospělosti. Bydlí v Praze nebo v jejím blízkém okolí. Všichni mají minimálně středoškolské vzdělání s maturitou a všichni se účastnili nebo účastní dalšího formálního vzdělávání. S respondenty byly vedeny polostrukturované rozhovory a přepisy těchto rozhovorů jsou součástí této práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DŮLEŽITÉ FAKTORY VE VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Abychom správně pochopili, co vede dospělé lidi k tomu, že se chtějí vzdělávat je potřeba vysvětlit význam důležitých faktorů, které toto rozhodnutí ovlivňují. Stojí za snahou vzdělávat se pouze tyto faktory nebo také potřeba stačit tempu nových změn, které neustále přicházejí? Následující text se pokusí objasnit, co vše se odehrává v mysli jedince před rozhodnutím jít se vzdělávat.

1.1 Základní pojmy v oblasti vzdělávání dospělých

Nejprve je důležité rozlišit pojmy vzdělání a vzdělávání, které jsou často zaměňovány. Někdy se jim dokonce přisuzuje, že jedno slovo je jen synonymem slova druhého. Co tedy rozumíme pojmem vzdělávání?

„Vzdělání se chápe jako součást socializace jedince“. Konkrétně se jedná o osvojené hodnoty, normy, postoje, schopnosti a dovednosti, které se vytvořily ve vzdělávacím procesu. Tento proces je společensky organizovaná činnost, zastřešená školskou institucí. Vzdělání je možné i měřit, a to za pomoci didaktických testů nebo jiných výzkumných metod.

„Vzdělávání je proces, jímž se realizují stavy jedince a společnosti“. A to v osobním pojetí, obsahovém pojetí, institucionálním pojetí a socioekonomickém pojetí- edukace, vzdělávací procesy a výuka.¹

Dalším pojmem se kterým se můžeme setkat je *celoživotní učení*. Je to v ideálním případě nepřetržitý proces, při kterém si jedinec formou učení, zdokonaluje dovednosti,

---

¹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, s. 361-362. ISBN 9788026204039.

schopnosti a odborné znalosti. Zodpovědnost za tento rozvoj si nese každý jednotlivce sám. Toto vzdělávání se dělí na tři základní kategorie: *formální, neformální a informální*.²

1.2 Motivace

Z psychologického hlediska můžeme motivaci charakterizovat jako souhrn všeho co nás vede a směřuje k nějakému cíli. Ale zároveň to může být to co nám brání něco vykonat.

Jsou to emoce, přání, touhy jedince, které ho nutí jednat určitým způsobem. Ale k dosažení zvoleného cíle je zapotřebí i další psychický proces a tím je vůle. A to je ten rozhodující faktor, který vede motivaci k úspěšnému dosažení cíle. Pokud zapojíme vůli, přimějeme se k pohybu. Následně bude z našeho chování motivace patrná.³

Motivaci také můžeme chápat jako „*proces iniciovaný výchozím motivačním stavem, v jehož obsahu se odráží nějaký deficit ve fyzickém či sociálním bytí jedince, a směřující k odstranění tohoto deficitu, které je prožíváno jako určitý druh uspokojení*“.⁴

Obecně se dá říct, že základem motivace je prospěch, který jedinec očekává jako odměnu za vynaloženou energii. Čím větší benefit je očekáván, tím je vynaložena větší energie k dosažení tohoto cíle. To platí i pro motivaci ke vzdělávání, kterou se tato práce zabývá.

Klasicky můžeme motivaci rozdělit na vnitřní a vnější. Vnitřní motivace je ta, která vychází přímo z jedince a ten se snaží dosáhnout vytyčeného cíle jen pro vlastní uspokojení a je mu příjemná vynaložená aktivita. Ve vztahu ke vzdělávání má vzdělávající se radost, že získal nové informace. Oproti tomu je motivace vnější, kdy je na jedince vyvíjen tlak na vzdělávání, i když on sám ho nechce. Nicméně platí, že obě motivace mohou být mohou probíhat paralelně. Jedinec chce vyhovět zaměstnavateli

---

² PRŮCHA, J. a VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 60. ISBN 978-80-247-4748-4.

³ ADAIR, J. *Efektivní motivace*. Praha: Alfa Publishing, 2004, s. 14. ISBN 80-86851-00-1.

⁴ NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996, s. 27. ISBN 80-200-0592-7.

ohledně zvýšení kvalifikace, ale zároveň on sám si chce zvýšit své vzdělání, znalosti a schopnosti.⁵

Motivace k učení může být komplikovaná s ohledem na to, že jednotlivé motivy a potřeby jednotlivců a skupin se významně liší s ohledem na věk, pohlaví, vzdělání a konkrétní životní potřeby. Nicméně je motivace důležitým faktorem ve vzdělávacím procesu. Není přesně prokázáno, jak motivace k edukaci vzniká. Proto jsou prováděny motivační kurzy.⁶

Tabulka 1: Oblasti motivace z hlediska vzdělávání

získávání nových znalostí, vědomostí a dovedností	 poznávací potřeby
emocionální a citové stavy v průběhu procesu učení	 citové potřeby
obtížnost úkolů a problémů, které má jedinec řešit	 výkonové potřeby
Sociálních vztahů aktérů pedagogických situací	 sociální potřeby

Zdroj⁷

S motivací také úzce souvisí motiv. Mohlo by se zdát, že motiv je jen jiná podoba slova motivace. Nicméně někteří autoři jako Vágnerová nebo Nakonečný se přiklánějí k tomu, že se jedná o zcela jiný faktor. Motiv je důvod nebo cíl naší motivace.

Podle Vágnerové můžeme motivy rozlišit na vědomé a nevědomé. Tyto motivy mohou na jedince působit jak jednotlivě, tak společně a tím ovlivňují jeho chování. Aktuální motivy mohou vzniknout na základě působení vnitřních a vnějších podnětů. Vnitřním podnětem rozumíme potřebu. Vnější podnětem může být výzva, nabídka a ta vyvolá potřebu a následně motiv.⁸

⁵ RABUŠICOVÁ, M. a RABUŠIC, L. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 97-98. ISBN 978-80-210-4779-2.

⁶ PRŮCHA, J. a VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 186. ISBN 978-80-247-4748-4.

⁷ VACÍNOVÁ, M. a LANGOVÁ, M. *Kapitoly z psychologie učení a výchovy*. Vyd .2 Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007, s. 61. ISBN 978-80-86723-42-6.

⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. V Praze: Karolinum, 2004, s. 168. ISBN 978-80-246-0841-9.

Nakonečný vysvětluje pojem motiv jako jeden ze dvou klíčových konceptů motivace. „*Motivy vyjadřují obsah dovršující reakce (uspokojení), a jako takové jsou to dále neanalyzovatelné psychologické příčiny chování.*“⁹

Pokud se zaměříme na vlastní motivaci, je třeba respektovat stávající motivy. Ty mohou být u jednotlivých lidí či skupin zcela odlišné. Od sociálního uznání, získání prestiže mezi kolegy, rodinou až po radost ze získání nových informací a jejich následné využití v praxi. Ale motivy nejsou stejné po celý život, mění se s ohledem na věk, sociální postavení nebo životní situace. Motivы se začínají vyvíjet již raném dětství a jsou významně ovlivněny zkušeností se vzděláváním a učením. To vše hraje důležitou roli v motivaci ke vzdělávání v pozdější dospělosti.

Na základě výzkumů nejen v České republice můžeme určit strukturu motivů k dalšímu vzdělávání.

- sociální kontakt – jedinec chce navázat nové kontakty, chce vylepšit svoji pozici ve stávajícím sociálním prostředí, chce získat respekt okolí
- sociální podněty – účastník na vzdělávání chce získat prostor, který není zatížen každodenními tlaky okolí
- profesní důvody – kariérní růst nebo rozvoj stávající pozice v zaměstnání, zvýšení ceny na trhu práce
- participace na politickém, hlavně komunálním životě – jedinec se chce zapojit více do věcí veřejných
- vnější očekávání – účastník se chce vyrovnat přátelům, známým nebo poslechne doporučení zaměstnavatele
- kognitivní zájmy – tato motivace nejvíce vypovídá o vzdělávání dospělých, vychází z vlastní hodnoty znalostí a jejich získávání¹⁰

V procesu vzdělávání je motivace nezbytná, ale jak již bylo řečeno, pouze motivace nestačí. I když jedinec motivace má, ještě to nemusí znamenat, že dosáhne

---

⁹ NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996, s. 29. ISBN 80-200-0592-7.

¹⁰ BENEŠ, M. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s.105-106. ISBN 978-80-247-4824-5.

svého cíle, protože je v interakci s náročnou životní situací, ze které vycházejí bariéry, překážky a potřeby.

1.3 Potřeby

Potřeba bývá považována za výchozí bod motivace a má více významových rovin. Jejich základní členění je na fyziologické (potrava, pohyb nebo odpočinek) a sociologické (uznání, výkon, prestiž).

V kontextu se vzděláváním je potřeba vzdělávání u člověka důležitá v období změn, kdy se musí vyrovnávat s novou situací a jeho stávající vědomosti jsou nevyhovující. Vzhledem k tomu, že svět kolem nás jde dopředu a my jsem nuceni vyrovnávat se s neustálými změnami, pak je nezbytné celoživotní vzdělávání.

Z historie známe více pojetí významu potřeba. Například Madsena potřebu rozděluje na:

- primární (hlad, žízeň, odpočinek, spánek, exkrementace, aktivita)
- sekundární (sociální kontakt, výkon, prestiž)¹¹

Další teorii přinesl Murray, ten vycházel z klinických zkušeností posuzovaných experty. Rozlišil čtyři třídy potřeb:

- viscerogenní a psychogenní (jsou vymezeny organickými a psychickými podmínkami)
- pozitivní a negativní (jsou takové, které se snaží o přiblížení nebo naopak vyvolávají snahu vyhnout se)
- zjevné a skryté (zjevné se projevují chováním a pouze v mysli, vyjadřují touhy a přání)
- vědomé a nevědomé¹²

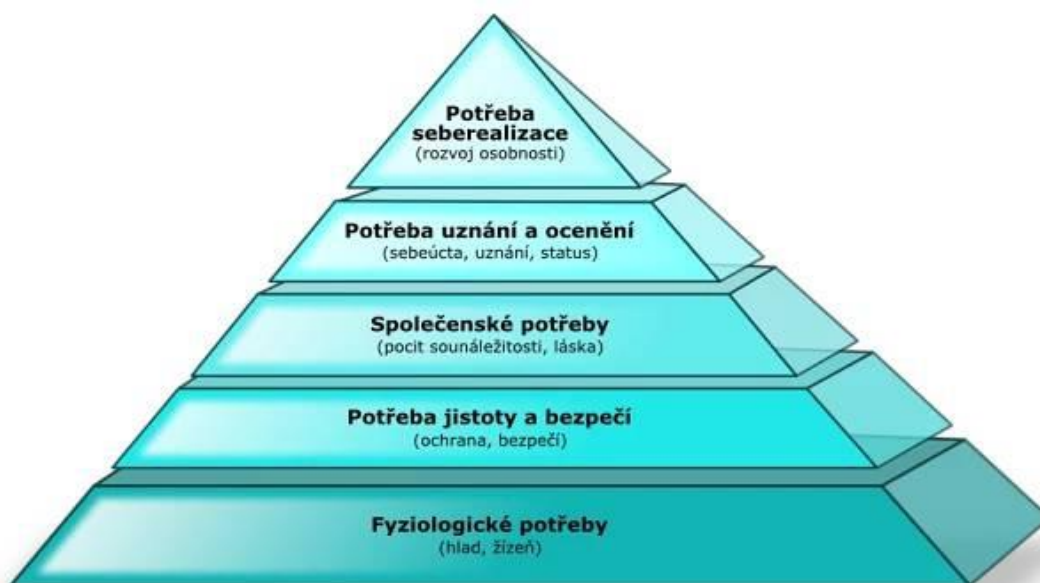
---

¹¹ FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008, s. 86. ISBN 978-80-86723-64-8.

¹² NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996, s. 143. ISBN 80-200-0592-7.

Asi nejznámější teorií je hierarchické pojetí A. Maslowa, rozdělující potřeby na tři základní úrovně. Její podstatou je představa, že jedinec není motivován vnějšími podněty jako je odměna nebo trest, ale vnitřními potřebami. Tyto potřeby jsou seskupeny do jednotlivých celků a pokud je celek uspokojen vystoupí do popředí další. Uspokojená potřeba již nemotivuje. Pro člověka je charakteristické, že neustále něco potřebuje, po něčem touží.

Obrázek 1: Pyramida potřeb podle A. Maslowa

Zdroj¹³

- fyziologické potřeby – mají dominantní postavení, pokud člověk postrádá úplně vše, upřednostní uspokojení těchto potřeb před ostatními; v tomto případě se zcela mění přístup jedince k budoucnosti
- potřeby jistoty a bezpečí – pokud jsou fyziologické potřeby uspokojeny, začne člověk vyhledávat jistotu a bezpečí; tento projev potřeby můžeme pozorovat hlavně u dětí, protože dospělí mají často obavy vyjadřovat spoje pocity, a proto tento aspekt skrývají; Maslow zjistil, že dítě raději dává

¹³ PUBLI. *Vybrané kapitoly z manažerské psychologie* [online]. [cit. 2018-06-02]. Dostupné z: <https://publi.cz/books/171/04.html>.

přednost opakování a řádu v životě před nedůsledností a benevolencí, předvídatelný svět je pro něj zároveň světem bezpečným

- společenské potřeby – pokud jedinec uspokojil všechny předešlé potřeby, nastává potřeba další a n tou je láska, cit a touha někam patřit; člověk chce své místo v sociální skupině a navazuje vztah s lidmi
- potřeba uznání a ocenění – Maslow prezentoval tuto potřebu jako sebeúctu, ale také uznání a ocenění od jiných lidí; tyto potřeby ještě rozdělil do dvou podskupin, a to na touhu po úspěchu a schopnosti něco dokázat a zvládnout, být nezávislý a další podskupinou je touha po prestiži, pozornosti, uznání a oblíbenosti
- potřeba seberealizace – je přáním po sebenaplnění, zejména v takové sféře, pro kterou má jedinec předpoklady; to platí za podmínky, že jsou uspokojeny všechny předchozí potřeby od fyziologických potřeb, potřeb jistoty, lásky a uznání¹⁴

Chování a jednání člověka je ovlivňováno celou řadou potřeb. To platí nejen o běžném životě, ale i v případě, kdy dospělí začnou navštěvovat vzdělávací instituce. Tyto potřeby jsou navzájem propojené, ale obvykle jeden bývá dominantní. Příklady potřeb a motivů ke vzdělávání:

- potřeba získat vědomosti, dovednosti, které jedinci pomohou v profesním životě, možnost většího uplatnění
- zbavení se pocitu nepotřebnosti, kompenzace nedostatků ve vzdělávání, únik z nudy
- potřeba získat nové kontakty a přátele, ocenění studijních úspěchů ostatními ve skupině
- nadřazení společenského prospěchu, jako výsledku realizace společensky prospěšných cílů
- potřeba učit se pro vlastní potěšení z poznání něčeho nového

---

¹⁴ ADAIR, J. *Efektivní motivace*. Praha: Alfa Publishing, 2004, s. 30-36. ISBN 80-86851-00-1.

- potřeba splnit očekávání rodiny, zaměstnavatele, přátel¹⁵

1.4 Bariéry

Jak již bylo řečeno v předešlé podkapitole, motivace je vlastně energie, která pohání lidské chování k dosažení určitého cíle. Ale je dokázáno, že existuje i jistá proti energie. Jedinec polemizuje nad tím, nakolik je pravděpodobné, že bude úspěšný. Pokud v jeho úvahách převažují argumenty proti, jeho motivace klesá a do hry vstupují bariéry. Dospělí tyto bariéry vnímají velmi intenzivně a tím se snižuje pravděpodobnost úspěšného dosažení cíle. Bariéry jsou tedy ve vzdělávání dospělých klíčové.¹⁶

Při vytvoření bariér dochází k frustraci dospělého, který si uvědomuje, že realizace jeho motivů je omezena nebo znemožněna. V důsledku toho, může jedinec reagovat na bariéru několika způsoby:

- agresí buď verbální nebo fyzickou, zaútočí na bariéru
- útekem fyzickým nebo psychickým
- kompenzací, stanoví si nové motivy, které jsou pro něj snadněji dosažitelné
- zjednodušením problému nebo racionalizací¹⁷

Bariéry, které brání jedinci ve vzdělávání lze rozdělit do třech základních skupin. První z nich můžeme nazvat „situační bariérou“, která vyplývá ze stávající situace člověka. Je zde zohledněn nedostatek času, nedostatek peněz, špatná dostupnost do místa výuky. Druhou bariérou je „institucionální bariéra“, která zahrnuje nevyhovující rozvrh, nedostatek vhodných výukových programů. Poslední z nich je „osobnostní bariéra“, která

---

¹⁵ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 145. ISBN 978-80-86723-75-4.

¹⁶ RABUŠICOVÁ, M. a RABUŠIC, L. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 99. ISBN 978-80-210-4779-2.

¹⁷ VACÍNOVÁ, M. a LANGOVÁ, M. *Kapitoly z psychologie učení a výchovy*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007, s. 60. ISBN 978-80-86723-42-6.

se vztahuje ke konkrétní osobě. Jedinec nemá dostatek sebedůvěry, že výuku zvládne, cítí se příliš starý, má nechuť ke vzdělávání.¹⁸

Významnou roli v bariérách a jejich vnímání v mysli jedince, hraje forma vzdělávání. Jinak bude dospělý vnímat bariéry u informálního vzdělávání nebo neformálního oproti formálnímu.

V roce 2009 provedla společnost Doanth-Burson-Marsteller ve spolupráci s AIVD ČR a společností Factum Invenio průzkum, který byl zaměřen na aktuální problémy a příležitosti celoživotního vzdělávání v České republice.

Laická veřejnost vnímala vzdělávání dospělých jako důležitou složku profesního života. Nabídka kurzů a forem vzdělávání byla většinou hodnocena kladně, nicméně u odborné veřejnosti postrádala jistou systematičnost a přehlednost.

Význam vzdělávání v dospělém věku, přikládají více lidé ve větší městech. V menších městech a vesnicích jsou lidé spíše zaměřeni na rodinné hodnoty. Ale samozřejmě to neplatí plošně. Vzdělávání je považováno v dnešní době za nutnost a na tom se většina lidí v produktivním věku shodne. Lidé si uvědomují, že musí neustále obnovovat své dovednosti. U starších lidí je potřeba vzdělávat se hlavně v oblasti IT a jazycích. Protože toto vzdělání se jim nedostalo v potřebné míře při jejich studiích ve škole. Nejsilnější motivaci mají ambiciózní jedinci a také lidé se ztrátou zaměstnání. I když u nich se častěji objevují bariéry, které jim brání. U těchto lidí se často můžeme setkat s finanční bariérou, která jim brání v dalším vzdělávání nebo rekvalifikaci.

Nicméně s tímto výše uvedeným kontrastuje neochota lidí zapojit se do vzdělávání. Ti uvádějí bariéry, které jim v tomto brání. Za hlavní považují finanční a časovou náročnost. Bohužel v nemalé míře se za těmito bariérami skrývá pouze lenost. Takže přes důležitost, kterou dotazovaní přisuzují vzdělávání v dospělosti, se jen minimum formálně vzdělává. Větší část se věnuje Neformálnímu nebo zájmovému

---

¹⁸ RABUŠICOVÁ, M. a RABUŠIC, L. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 99. ISBN 978-80-210-4779-2.

vzdělání, což je četba knih, někdy i odborných, sledování internetu a zpráv pomocí médií. Tito lidé tvrdí, že je pro ně prioritou rodina, práce a odpočinek.¹⁹

Dalšímu výzkumu se v roce 2011 věnoval Český statistický úřad. Jedním z bodů výzkumu byly důvody na neúčasti vzdělávání. Toto šetření proběhlo v rámci AES, které probíhalo i jiných státech EU.

Osoby uváděli své důvody, překážky a bariéry ve vzdělávání, a to jak formálním, tak neformálním. Byli dotazováni jak respondenti, kteří odmítli účast na vzdělávání tak ti, kteří se vzdělávali. Nejčastější bariéry:

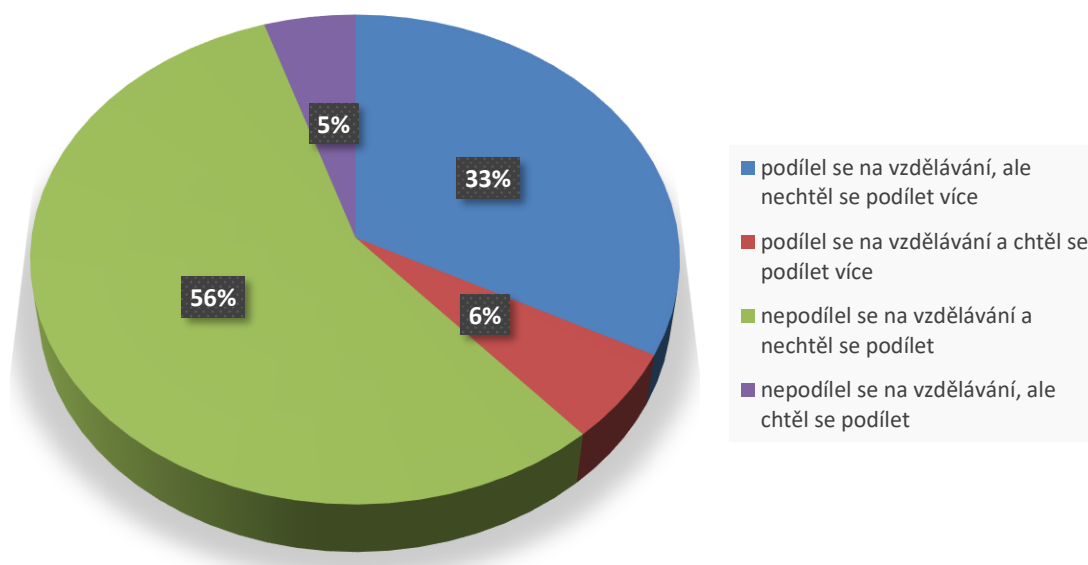
- jednotlivci se domnívají, že míra jeho vzdělání je dostačující a není potřeba se do dalšího vzdělávání zapojovat
- dotazovaný nemá čas na studium, protože se musí věnovat rodině
- osobní důvody, blíže nespecifikované
- zdravotní důvody, které v některých případech souvisí s věkem
- finanční důvody, cena vzdělávání byla příliš vysoká, např. 1 semestr na vysoké škole 25 000,-
- respondent nenalezl vhodný obor nebo kurz ke studiu
- nedostatek podpory a vstřícnosti ze strany zaměstnavatele
- účastník nespĺňoval schopnosti a znalosti na vybrané vzdělávací aktivitě²⁰

---

¹⁹ MSMT. *Zpráva z průzkumu vzdělávání dospělých v ČR* [online]. [cit. 2009-10-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/zprava-z-pruzkumu-vzdelavani-dospelych-v-cr>

²⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vzdělávání dospělých v číslech: Česká republika*. Praha, 2012, s. 26-27. ISBN 978-80-250-2315-0. [online]. [cit. 2012-11]. Dostupné z: http://invenio.nusl.cz/record/375170/files/nusl-375170_1.pdf

Graf 1: Přístupy k formálnímu a neformálnímu vzdělávání

Zdroj²¹

Dospělý se tedy musí během svého studia vyrovnávat s různými aspekty, které mu, třeba jen částečně brání ve vzdělávání. Jeho role jako studenta je mnohem obtížnější než u mladých studentů bez závazků a pracovních pozic. V jeho případě je potřeba vytrvalost a pevná vůle.

²¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vzdělávání dospělých v číslech: Česká republika*. Praha, 2012, s. 28. ISBN 978-80-250-2315-0. [online]. [cit. 2012-11]. Dostupné z: http://invenio.nusl.cz/record/375170/files/nusl-375170_1.pdf

2 HISTORIE A SOUČASNOST VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Jak již bylo řečeno v předešlé kapitole, vzdělávání dospělých se stává nedílnou součástí dnešní doby. Díky vývojovým změnám je situace ve vzdělávání dospělých v jednotlivých zemích odlišná. Především v západní, severní a z části střední Evropě má andragogika silnou tradici. Např. Velká Británie a Švédsko. Oproti tomu stojí Česká republika nebo Německo, kteří byli poznamenáni násilnými zvraty. Přesto v obou případech lze nalézt společné historické znaky.²²

Termín vzdělávání dospělých pokrývá rozsáhlou oblast vzdělávacích procesů, v kterých jsou zapojeni dospělí lidé. Vzdělávání dospělých je v dnešní době jedním z principů vzdělávací politiky ve všech zemích. Má důležitý dopad na kulturní, vědecký a pracovní rozvoj země.²³

2.1 Historický vývoj vzdělávání dospělých

Abychom správně pochopili současnou situaci ve vzdělávání, je potřeba znát historické souvislosti edukačních procesů.

Dospělý člověk byl vždy nucen se učit. Reagoval tím na svoje biografické a vývojové změny a také na měnící se společenské situace. V dávných dobách se však nejednalo o institucionální výuku. Tu můžeme zaznamenat až v přechodu od feudálních k liberálně konstituovaným společnostem.²⁴

---

²² BENEŠ, M. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 22. ISBN 978-80-247-4824-5.

²³ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, s. 370. ISBN 9788026204039.

²⁴ BENEŠ, M. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 22. ISBN 978-80-247-4824-5.

Vzdělávání dospělých, jak již bylo napsáno je vědou o vývoji myšlení dospělých v oblasti vzdělávání a výchovy. Jako každá jiná vědní disciplína, tak i andragogika, jak tuto vědu také nazýváme, má své dějiny. Bohužel v současné době ještě stále není historie tohoto vzdělávání plně prozkoumaná a v současné době jen těžko najdeme ucelené pojednání o vývoji andragogiky.²⁵

Součástí lidského myšlení je poznat nepoznané. Paměť nám umožní nejen poznatky uchovat, ale také je později využít. Toto si uvědomovali již ve Starověkém Řecku, kde se výchova a vzdělání staly uvědomělou činností. V té době vznikla věda, která se zabývala poznáním. V souvislosti s touto vědou nazvanou filozofie, je nutné zmínit tři významné filozofy.

- *Sokratés* – (470-399 př.n.l.), dal vědě o poznání název *filozofie*, skládá se z řeckých slov *filein* (milovat) a *sofia* (moudrost, poznání, vědění); velký význam přikládal sebepoznání a sebevýchově, nevědomost ztotožňoval se zlem, pro Sokrata bylo nejvyšší ctností vědění a moudrost o člověku a o životě; zavedl novou metodu, která byla postavena na systému otázek a odpovědí, tato metoda aktivizovala toho, kdo se jí účastnil, byla nazvána *sokratovskou metodou*, dnes se s touto metodou můžeme setkat v dnešní podobě koučování
- *Platón* – (427-346 př.n.l.), byl Sokratovým žákem, byl přesvědčen, že čím více je člověk nevědomější, tím méně si svoji nevědomost uvědomuje, a tudíž jedná podle svého nejlepšího přesvědčení, ale tímto jednáním může způsobit, byť neúmyslně, zlo a zároveň se nevzdělá, protože tuto potřebu nepocítuje;²⁶ s touto myšlenkou se můžeme ztotožnit i v současné době
- *Aristoteles* – (384-322 př.n.l.), byl žákem Platóna a je považován za největšího myslitele starověku, zabýval se nejen výukou, ale také otázkou didaktiky, hledal metody, jak přednášet, a proto je spojován s počátky vysokoškolské pedagogiky; podle Aristotela měla být výuka pouze státní nikoliv soukromá²⁷

---

²⁵ PALÁN, Z. a LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, s.8. ISBN 978-80-86723-58-7.

²⁶ Tamtéž, s. 9

²⁷ VACÍNOVÁ, T. *Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 28. ISBN 978-80-86723-74-7.

„Protože každý stát má jeden cíl, nemá být než jedna výuka pro všechny občany, a má se provádět nikoli odděleně, jak se to praktikuje dnes, kdy každý se stará o své děti, jež vychovává podle své fantazie a ve vědě, která se mu líbí, je třeba provádět ji veřejně.“²⁸

Ačkoliv vzdělávání dospělých ve starém Řecku bylo realizováno ve vědecko-učebních centrech jako byla Platónova akademie nebo Aristotelovo učiliště, za první zpracování didaktiky pro dospělé je považován spis Marca Fabia Quintiliana. Spis se skládá z dvanácti knih a nese název *O výchově řečníka*.²⁹

- *Marcus Fabius Quintilianus* – (35-98 n.l.), ve svém spise vyzvedává význam školní výchovy, která učí člověka žít v kolektivu a poučit se z chyb druhých, také se věnuje mravní výchově a elementárnímu vzdělání, dále pak rozebírá všechny úseky řečnického umění³⁰

V období středověku bylo vzdělávání, tak jak je uvedeno v předchozím textu, utlumeno a zaměřeno zcela nábožensky. V té době vznikaly klášterní a katedrální školy pro výchovu kněžích a úředníků. Světské vzdělání bylo praktikováno pouze na univerzitách, které v té době vznikaly. Středověkou univerzitou chápeme nejstarší typ vysokého školství, který významně poznamenal rozvoj vzdělanosti, včetně vzdělávání dospělých. Nejstaršími univerzitami v Evropě jsou: Boloňská univerzita v Itálii (1119), Sorbonna v Paříži (1257), Oxfordská univerzita v Anglii (1168), Univerzita Karlova v Praze (1348), Jagelonská univerzita v Krakově (1364) a Vídeňská univerzita (1365). tyto univerzity se dále dělily na fakulty: artistická (sedmero svobodných umění, filozofie), teologická, lékařská a právnická.³¹

---

²⁸ ARISTOTELES. In: VACÍNOVÁ, T. *Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 29. ISBN 978-80-86723-74-7.

²⁹ PALÁN, Z. a LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, s. 17. ISBN 978-80-86723-58-7.

³⁰ VACÍNOVÁ, T. *Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 56. ISBN 978-80-86723-74-7.

³¹ PALÁN, Z. a LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, s. 17. ISBN 978-80-86723-58-7.

Tabulka 2: Křesťanství a antika-odlišné pohledy na život

	ANTIKA		KŘESŤANSTVÍ
Cíl lidské existence	pozemský život kalokagathia harmonie těla a duše		posmrtný život poznat Boha a dospět k víře pokus o rozumový výklad víry
Vztah k tělesnosti	dokonalost a krása lidského těla		pohrdání tělem a slastmi života
Vztah k přírodě	inspirace přírodou		anaturalismus
Vztah k umění	estetičnost		zpočátku zcela proti umění
Vztah k poznání	racionalismus		proti racionalismu supranaturalismus, nadpřirozené síly
Obsah vzdělání	sedmero svobodných umění		Písmo svaté
Vyučovací metody	tělesné cvičení dialogická metoda empirie		memorování výklad textů disputace
Zásady	na prvním místě je zájem státu až na druhém zájem individua		Miluj Boha celým srdcem, duchem, myslí! Miluj bližního jako sebe!

Zdroj³²

S nástupem kapitalismu došlo k opětovnému rozvoji světského vzdělání. Začal být zájem o gramotnou a kvalifikovanou pracovní sílu, a to byl podnět ke vzniku dalších univerzit. A tímto dostal nový podnět i rozvoj vzdělávání dospělých.³³

Pokud se zabýváme historií vzdělávání dospělých, nemůžeme vynechat významného českého učence J.A. Komenského, který měl zásadní vliv nejen na vzdělávání dětí a mládeže u nás i v Evropě, ale také na vzdělávání dospělých.

³² VACÍNOVÁ, T. *Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 68. ISBN 978-80-86723-74-7.

³³ Tamtéž, s.17

- *Jan Amos Komenský* – (1592-1670), byl originální tím, že uvažoval o výchově systematicky, že vše má své příčiny a souvislosti, výuku propojil s praxí, dokázal využít myšlenek svých předchůdců, kterými byli Sokrates, Platón, Aristoteles, Marcus Tullius Cicero; byla propagátorem myšlenky celoživotního vzdělávání, zdůrazňoval nutnost sebevzdělávání z knih a životní praxí, dle jeho názoru dospělý člověk nepotřebuje být veden, ale umí se vést sám; Školu dospělosti viděl jako střed lidského života, kdy dospělý člověk již není pouze žákem, ale sám je i učitelem, které učí, ale zároveň se učí od nich³⁴

„Mnoho jsem se naučil od svých učitelů, více však od svých spolužáků, ale nejvíce od svých žáků. Neboť tvořením utváříme sebe, a teprve pracujíc stáváme se mistry v práci.“³⁵

Velký rozmach zaznamenalo vzdělávání dospělých v 19. století. Na českém území tuto změnu nastolilo *národní obrození*. To bylo snahou o obrodu a upevnění českého jazyka, o získání identity českého národa, vlastní vědě a kultuře. O tento rozmach se významně zasloužili: J. Jungmann, F. Palacký, J. E. Purkyně a další. V roce 1830 byla vydána Matice česká, která popularizuje národní vědu a kulturu. Začali vznikat vzdělávací centra a vzdělávací dělnické spolky.

Mezi známé patří Dělnická akademie, založená sociální demokracií, následována Ústřední školou dělnickou, která byla založena národními socialisty. Dále byly zřizovány lidové vysoké školy, různé spolky nebo zájmové skupiny zřizovaly vzdělávací aktivity.³⁶

Jak již bylo napsáno, největší rozmach zaznamenalo vzdělávání dospělých v 19. století, a to nejen u nás, ale i v zahraničí.

³⁴ VACÍNOVÁ, T. *Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 201. ISBN 978-80-86723-74-7.

³⁵ WOLF, J. In: VACÍNOVÁ, T. *Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 201. ISBN 978-80-86723-74-7.

³⁶ ANDROMEDIA. *Dějiny vzdělávání dospělých v ČR* [online]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/dejiny-vzdelavani-dospelych-v-cr>

Významnou osobou ve vzdělávání dospělých byl dánský duchovní, politik, spisovatel a učitel

- *Nikolai Frederik Severin Grundtvig* (1783-1872) - zasloužil se o vznik dánských lidových vysokých škol, usiloval o vznik univerzity vzdělávání dospělých o tzv. „školu života“

V tomto období se v Anglii vyčlenily speciální školy pro dospělé, které se přímo zabývaly kvalifikačním vzděláním. Tento trend lze zaznamenat po celé Evropě. Např. vznik *dělnické akademie v Oslu* (1885), *Norské sdružení lidových akademií* (1905), *první stálá korespondenční škola ve Finsku* (1900), *Lidová univerzita M. Mickiewicze* (1898). V polovině 19. století začaly vznikat v celé Skandinávii *Vysoké lidové školy*, které byly později následovány Německem a Rakousko-Uherskem. Také v USA hojně vznikaly školy pro dospělé.³⁷

Ve 20. století pokračoval rozmach vzdělávání dospělých. Společně s vědeckotechnickým rozvojem rostla i potřeba profesního vzdělávání. V této souvislosti je třeba zmínit některé osoby, které měli vliv na další rozvoj andragogiky.

- *Alexander Kapp* – ve svém díle, vydaném roku 1833, použil slovo Andragogika neboli vzdělávání v dospělém věku a tím položil základ nové disciplíně; šlo mu spíše o výukový rámec andragogiky, snažil se vymezit vzdělávání dospělých jako odlišnou disciplínu od pedagogiky
- *Eugen Rosenstock-Huussy* (1888-1973) – německý pedagog, který ve dvacátých letech dvacátého století ve své zprávě zdůvodnil, že není možné jednoznačně aplikovat poznatky z pedagogiky na výchovu a vzdělávání dospělých; zabýval se alternativními metodami pro vzdělávání dospělých
- *John Dewey* (1859-1952) – americký psycholog a sociolog, který v dalším vzdělávání viděl obohacování již získaných vědomostí a zkušeností praxí; jeho stěžejní dílo *Demokracie a výchova*,

---

³⁷ PALÁN, Z. a LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, s. 17-18. ISBN 978-80-86723-58-7.

- *Edward Lee Thorndike* (1874-1949) – kromě jiného se zabýval vzdělavatelností s ohledem na věk, ve svém experimentu dokázal, že i dospělý ve vysokém věku se mohou učit
- *Malcolm Knowles* (1913-1997) – tento Američan zdůrazňoval nutnost celoživotního učení, šlo mu především o praktickou stránku andragogiky; základní myšlenky napsal v díle *Informální vzdělávání dospělých*, opět zde uvedl, že je potřeba odlišit pedagogiku od andragogiky³⁸

I české země zaznamenali další rozmach vzdělávání dospělých. Od roku 1919 začaly vznikat *lidové školy*. Měly většinou charitativní podobu a byly vzdělávací cestou pro sociálně slabé. Významná byla *Dělnická akademie*, která byla spojena se jménem T. G. Masaryka. V roce 1936 vznikla *Socialistická akademie*, mezi nezávislé patřila i *Husova škola pro vyšší vzdělání a národní výchovu v Praze*. Nejpropracovanější a nejkompletnější však byl *Baťův vzdělávací systém*.³⁹

Po roce 1948 nastala změna ve vzdělávání dospělých. To se začalo ubírat jiným směrem než v jiných státech Evropy. V naší zemi a státech východního bloku bylo vzdělávání podřízeno Komunistické straně. Až do roku 1989 bylo vše podřízeno vzdělávací propagandě. V tomto období vznikly tři typy institucí:

- závodní školy práce
- podnikové technické školy
- podnikové instituty⁴⁰

„Vzdělávání a výchova jsou úzce spjatý s existencí člověka i společnosti, s nutností rozšiřovat a předávat získané zkušenosti a poznatky následující generaci.

---

³⁸ PALÁN, Z. a LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, s. 23-27. ISBN 978-80-86723-58-7.

³⁹ Tamtéž, s. 28

⁴⁰ Tamtéž, s. 30

Dějiny vzdělávání jsou cestou ke svobodě a autonomii-individualizaci člověka.“⁴¹

2.2 Formy vzdělávání dospělých

Jak bylo popsáno v maslowovské hierarchii potřeb, viz obrázek v první kapitole, první dvě patra nás spíše motivují v případě neuspokojení, ale další tři patra nás motivují převážně pozitivně. Naplnění potřeb na těchto úrovních nám dává pocit spokojenosti. Zkráceně můžeme říct, že ve spodních patrech hierarchie potřeb, působí jako motivátor averze, kdežto v horních patrech je motivátorem spíše touha. Avšak za každou potřebou stojí v pozadí našeho chování základní mechanismus učení. Jde o snahu vyhnout se pro nás nepříjemným pocitům a získat pocity příjemné.⁴²

Vzdělávání dospělých zapadá do procesu celoživotního vzdělávání. Jedná se o učení v jakémkoliv čase a jakoukoliv formou. Rozlišujeme jeho tři formy. Tyto formy se vzájemně prolínají a doplňují a probíhají po celou dobu našeho života.

- *formální vzdělávání* – probíhá ve vzdělávacích institucích, které jsou součástí vzdělávacího systému; jde o cílevědomý proces, který má za cíl praktické uplatnění na trhu práce; toto vzdělání je systematické, plánovité, řízené; jednotlivé stupně na sebe navazují, jedná se o základní, střední a vysokoškolský; po ukončení vzdělání je studentovi vydáno vysvědčení, diplom nebo certifikát
- *neformální vzdělávání* – zpravidla se jedná o vzdělávání, které je vykonáváno u zaměstnavatele, neziskových společností, soukromých vzdělávacích organizacích, ale také v tradičních školách; cílem tohoto vzdělávání není dosažení vyššího vzdělání, ale získání, doplnění nebo prohloubení vědomostí, dovedností, zkušeností a kompetencí; typickým znakem je pro tuto formu výuky nesystematické nebo nárazové působení, často zaměřené na určité

---

⁴¹ PALÁN, Z. a LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, s. 8. ISBN 978-80-86723-58-7.

⁴² PLAMÍNEK, J. *Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. 2., rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 27. ISBN 978-80-247-4806-1.

populační skupiny, je podřízeno zájmům, potřebám, přáním, vědomostem, vlastnostem a schopnostem vzdělávaných; typické jsou jazykové kurzy, rekvalifikační kurzy a školení; absolventi po ukončení výuky mohou získat neformalizovaný doklad v podobě osvědčení, certifikátu nebo potvrzení

- *informální vzdělávání* – o informálním vzdělávání se dá říci, že probíhá po celý život, na rozdíl od formálního a neformálního vzdělávání se nemusí jednat o záměrný proces; je neorganizované a nesystematické, v této formě se jedná o osvojování schopností a dovedností vyplývajících z každodenního života, pramení ze zájmů jednotlivce, ale může dojít i k omylům a nesystematičnosti; typické pro tuto výuku jsou mentoring, koučing, firemní workshop nebo brainstorming⁴³

Tabulka 3: Celoživotní učení dospělé populace

FORMÁLNÍ	NEFORMÁLNÍ	INFORMÁLNÍ
Školní vzdělávání dospělých	Další vzdělávání dospělých	
Sekundární	Profesní	
Střední odborné	Kvalifikační - rozšiřující	
Vyšší odborné	Doplňující - specializační	
Terciální	Rekvalifikační	
Bakalářské	Podnikové/firemní	
Magisterské	Zájmové	
Doktorské		

Zdroj:⁴⁴

⁴³ ZORMANOVÁ, L. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017, s. 22-23. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0051-4.

⁴⁴ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 157. ISBN 978-80-86723-75-4.

Dále je nutné zmínit klasifikaci organizačních norem. Asi nejznámější je klasifikace podle Maňáka:

- podle vztahu k osobnosti žáka, studenta lze rozlišit organizaci výuky na individuální, skupinovou, hromadnou a individualizovanou
- podle charakteru výukového prostředí rozlišujeme následující organizační formy výuky – ve třídě, v laboratoři nebo odborné učebně, v dílně, výuka v muzeu nebo exkurze
- podle délky trvání dělíme výuku na vyučovací hodinu, zkrácenou výukovou jednotku, dvouhodinovou výukovou jednotku, vysokoškolskou lekci, semináře a speciální kurzy⁴⁵

Pro vysoké školy je typické dělení didaktických forem následující:

- *prezenční forma* – jedná se o studium denní, ve kterém je vyučující v přímém kontaktu se studentem, což může být v některých oblastech vzdělávání dospělých velmi prospěšné, obsah výuky je dán studijním plánem a osnovami, studenti si mohou volit různé typy kurzů a volitelných předmětů, dále mají možnost zahraničního studia; nicméně tento forma výuky je finančně velmi náročná
- *distanční forma* – je to forma samostudia, student s vyučujícím nejsou v přímém kontaktu, účastník vzdělávání používá tištěné učební materiály, audionahrávky, internet, speciální výukové programy, v kontaktu s učitelem je prostřednictvím e-mailu nebo telefonu, studentům jsou umožňovány konzultační hodiny, student nese významnou zodpovědnost za své vzdělávání
- *kombinovaná forma* – je to kombinace výše zmíněných forem výuky, účastník zpravidla absolvuje několik výukových hodin, kde získá základní přehled o daném předmětu, dostane seznam výukové literatury a na konci výukového období skládá zkoušku písemnou, ústní nebo praktickou
- *externí studium* - tato výuka je aplikována v případě, že se student ze zcela objektivních důvodů nemůže účastnit distanční ani kombinované formy

---

⁴⁵ ZORMANOVÁ, L. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017, s. 118. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0051-4.

studia, důvodem zpravidla bývají vážné zdravotní problémy, vrcholová sportovní činnost, nebo zahraniční pobyt, je praktikováno jak ve středoškolském studiu, tak vysokoškolském, výuka probíhá na základě individuálních konzultací, znalosti studenta jsou následně ověřeny, stejně jako u žáků prezenční výuky, státní závěrečnou zkouškou, maturitní zkouškou nebo semestrální zkouškou⁴⁶

2.3 Vzdělávání dospělých mimo ČR

Lisabonská strategie, která byla přijata v roce 2000 v Portugalsku, si stanovila velmi náročný cíle. Jedním z nich je, že se Evropská unie stane lukrativním místem pro investice a pracovní příležitosti. Pro tento akt je důležitý rozvoj znalostí a dovedností. V praxi to znamená podporu výzkumu, vývoje, inovací a vzdělávání. Nezbytná je realizace celoživotního učení.

V první hodnotící zprávě, která měla za cíl posoudit plnění Lisabonské strategie bylo zveřejněno, že v oblasti vzdělávání je třeba zvýšit tempo reformy a více investovat do lidského kapitálu. Byly definovány tři priority:

- zaměřit veškeré snahy a investice na klíčové oblasti společnosti, která je založena na znalostech
- vytvořit a následně přijmout národní strategii celoživotního učení a výrazněji se zaměřit na znevýhodněné skupiny ve společnosti
- vytvořit Evropu vzdělávání a odborné přípravy, zaměřit se na evropský kvalifikační rámec⁴⁷

---

⁴⁶ ZORMANOVÁ, L. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017, s. 120-122. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0051-4.

⁴⁷ VETEŠKA, J. *Nové paradigma v kurikulu vzdělávání dospělých*. Praha: Educa Service, 2009, s. 63. ISBN 978-80-87306-04-8.

Vzdělávání dospělých je důležitým tématem nejen v naší republice, ale i v okolních státech. Evropská unie v tomto směru přijala pět základních cílů. Jeden z nich má náplň, aby se alespoň 15 % dospělé populace účastnilo celoživotního vzdělávání.

V tomto směru státy EU přijali Akční plán vzdělávání dospělých, který se je pojmenován „*K učení je vždy vhodná doba*“. Tento plán má pět hlavních úkolů, na které je třeba se zaměřit ohledně vzdělávání dospělých.

- analýza reforem realizovaných v oblastech vzdělávání a odborné přípravy dospělých
- zlepšení kvality nabízených vzdělávacích programů
- umožnit dospělému dosažení vyššího vzdělání, než má
- urychlit proces posuzování a uznání schopností a dovedností získaných předchozím studiem
- zjednodušit a zlepšit monitorování vzdělávání dospělých⁴⁸

Vzdělávání dospělých má v některých zemích již dlouhou tradici. Je to hlavně Německo, Skandinávie, USA. Z různých výzkumů je patrné, že nejvyšší účast na neformálním vzdělávání dospělých má Švédsko, Finsko, Norsko, Německo, ale také Česká republika nebo Slovensko. Nicméně účast na formálním vzdělávání dospělých je výrazně nižší. Podle průzkumů o vzdělávání dospělých je průměrná účast na formálním vzdělávání 6 %. Nejvyšší podíl má Belgie, Dánsko, Finsko, Švédsko a Velká Británie a nejmenší Řecko, Francie, Kypr, Maďarsko a Turecko.⁴⁹

V Evropě hraje vzdělávání stále větší roli. A to s ohledem na sociální i hospodářský rozvoj zemí, také je nezbytné při řešení nezaměstnanosti, vylučování menšin z rozhodování, ale také při zvyšování konkurenceschopnosti jednotlivých zemí.

Evropská unie nechce vytvářet jednotný systém vzdělávání, ale naopak respektuje potřeby a kulturu a historický vývoj vzdělávání jednotlivých států. Jejím cílem je

---

⁴⁸ ZORMANOVÁ, L. *Srovnání vzdělávacích systémů vybraných evropských zemí*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2018, s. 46. ISBN 978-80-7452-135-5.

⁴⁹ Tamtéž, s. 47-48

doplňování národní vzdělávací politiky, výměna informací a vzájemná spolupráce institucí.⁵⁰

Doporučení o vzdělávání a vzdělávání dospělých bylo přijato na 38. zasedání Generální konference UNESCO, která je nejvyšším orgánem UNESCO, v listopadu 2015. Toto doporučení podporuje Vzdělávací rámec do roku 2030. Odráží se v něm globální trendy a bude směřovat k transformaci a rozšíření spravedlivých vzdělávacích příležitostí pro mládež a dospělé. V současné době má organizace 195 členských států a 9 přidružených členů.

Členské státy by měly přidělit dostatečné finanční prostředky na podporu, posílení a úspěšnou účast na vzdělávání dospělých prostřednictvím vhodných mechanismů, včetně mezirezortní spolupráce, partnerství a sdílení nákladů.⁵¹

V tomto stručném přehledu je potřeba zmínit ještě jeden důležitý dokument, který přijala Evropská rada v červnu 2010. Je jím strategie pro růst a zaměstnanost „*Evropa 2020*“. Tato strategie navázala na končící Lisabonskou strategii, která je zmíněna v prvním odstavci této podkapitoly.

Evropa 2020 představuje hlavní hospodářskou reformní agendu Evropské unie s výhled do roku 2020. Je strategií pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.⁵²

---

⁵⁰ PALÁN, Z. *Vzdělávání dospělých a Evropa*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000, s. 9. ISBN 80-7041-879-6.

⁵¹ UNESCO. *Recommendation on Adult Learning and Education* [online]. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002451/245179e.pdf>

⁵² MŠMT. *Evropa 2020* [online]. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/strategie-evropa-2020>

3 VÝVOJOVÉ ETAPY DOSPĚLOSTI

Abychom mohli správně pochopit motivace a bariéry v dalším vzdělávání dospělých jedinců, je nutné popsat jaké je chování a jednání lidí v tomto období života. Tak jak se s věkem mění náš vzhled a tělesná schránka, tak se mění i priority a postoje člověka vzhledem k životní etapě a situaci.

3.1 Období střední dospělosti

Obecně se dá říci, že období střední dospělosti je věk mezi 40–50 rokem života. Mnoho lidí se domnívá, že je na vrcholu svého života. Takovýto člověk je většinou sociálně začleněný, finančně stabilní a nezávislý. Má dostatek sebejistoty a sebedůvěry. Nicméně zpravidla již nese zodpovědnost za své děti a rodinu. Také má jistou povinnost ke svým rodičům a v neposlední řadě i společnosti.

Jedinec si zároveň uvědomuje, že jeho profesní růst je limitován a časově omezen. Pokud je nespokojený, dochází mu, že má poslední šanci něco změnit. Velmi často hledá smysl života a bilancuje nad životem stávajícím. V tomto období také lidé často mění své postoje a názory. Může to být částečně i tím, že pro většinu žen končí období, kdy se mohly stát matkami. I když fyzicky jsou obě pohlaví ještě na výši, začíná ubývat tělesná atraktivita, což může, hlavně u žen, vyvolat frustraci. Ta bývá umocněna současným sociokulturním standardem, kdy ideálem krásy je žena v raném mládí.

Zároveň je to část života, kdy se lidé mohou více zabývat sami sebou, nejsou již tolik pod vnějším tlakem a uvolňují svou emoční stránku. To často bývá rozhodujícím faktorem, který dodá člověku odvahu ke změnám. Ne vždy se jedná o změny k lepšímu. Ne nepodstatnou roli zde hraje i stereotyp, který může u některých manželských nebo partnerských párů vést až k citovému vyhasnutí.⁵³

---

⁵³ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 178-184. ISBN 978-80-246-1318-5.

S tímto obdobím je také spojen termín *Krize středního věku*, která se může a nemusí u člověka projevit nebo se projeví pouze některé její faktory. A samozřejmě i to je velice podstatné pro účast na dalším vzdělání.

S lidmi ve střední dospělosti se můžeme setkat s tímto chováním:

- nespokojenost se stávajícím způsobem života, vyhledávání nových, intenzivních dobrodružství
- rozvod, odloučení od partnera, založení nové rodiny nebo vztahu
- zavržení současných osobních závazků
- touha po dalším dítěti
- nespokojenost se svou tělesnou schránkou
- nespokojenost s profesní kariérou
- hypochondrie
- radikální změny
- pocity úzkosti, melancholie, deprese a úzkosti
- pocity nudy, frustrace, stereotypu
- radikální změny⁵⁴

Konec střední dospělosti bývá zpravidla spojen s *klimakteriem* neboli menopauzou. Pro ženu je to doba, kdy se musí potýkat s hormonálními změnami, které mohou být provázeny návaly horka, pocením, bušením srdce nebo nespavostí. Tzv. „přechod“ se netýká pouze žen, ale i mužů. V této souvislosti mluvíme o *climacteriu virile* neboli andropauze. Muži mohou mít podobné symptomy jako ženy a dochází u nich k poklesu sexuálních hormonů.⁵⁵

---

⁵⁴ THOROVÁ, K. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015, s. 449. ISBN 978-80-262-0714-6.

⁵⁵ LANGMEIER, J. a KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, s. 191. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0

3.2 Období pozdní dospělosti

Zhruba od 50 let věku člověka mluvíme o období pozdní dospělosti, které trvá zpravidla do 60 let, v současné době se tato doba prodlužuje až na 65 let. Jedinec se začíná uvědomovat, že stárí se nevyhnutelně blíží. Člověk již netouží po výrazných změnách, ale cítí se být ohrožen jak v sociální pozici, tak v pozici citové. Stereotyp, který ve střední dospělosti odmítal, začíná být u někoho vítaným společníkem.

Tak jako v předešlém období, tak i nyní lidé mění své postoje, a to hlavně k lidem. Preferují jiné charakterové a povahové vlastnosti, než jaké vyžadovali od druhých v mladším období. Chrání si své soukromí a svůj čas rádi věnují rodině a přátelům. Nebývají snadno ovlivnitelní. Nepotřebují cokoli dokazovat sobě ani okolí.⁵⁶

Pro někoho to však může být stresové období, protože se dostane do tzv. „sendvičové etapy“, která je fyzicky i psychicky velmi náročná. Musejí uspokojit potřeby svých mnohdy ještě nedospělých dětí, ale také potřeby svých stárnoucích rodičů.

Většina lidí se v období pozdní dospělosti cítí zdráva, ale již pocítuje první úbytky fyzických sil. Objevují se výraznější vrásky, slábne zrak a sluch, dochází ke zpomalení metabolismu a může v důsledku tohoto následovat přibírání na váze.⁵⁷

Člověk v tomto období je stále pracovně aktivní, může dokonce dosáhnout i vrcholu své kariéry. Využívá své zkušenosti, znalosti a dovednosti a tím má výhodu před mladšími kolegy. Postupně, ale zjišťuje, že již nezvládá vše jako dříve a ke konci tohoto období se rozhodne pro odchod do důchodu.⁵⁸

Pokud si jedinec zachová zdravou mysl a dobrou fyzickou kondici, může toto období pro něj znamenat spokojenost a radost ze života.

---

⁵⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stárí*. Praha: Karolinum, 2007, s. 229-233. ISBN 978-80-246-1318-5.

⁵⁷ THOROVÁ, K. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015, s. 455. ISBN 978-80-262-0714-6.

⁵⁸ THOROVÁ, K. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015, s. 459. ISBN 978-80-262-0714-6.

4 POTŘEBA CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Jak již bylo, nejednou, zmíněno v této práci, nutnost vzdělávat se po celý život je v této době téměř nevyhnutelná. Mohli bychom to dokonce nazvat novým životním trendem. Vyšší vzdělání nebo nově získané dovednosti a schopnosti mohou pozitivně ovlivnit naši psychiku, a tudíž i zdraví.

4.1 Současná situace ve vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých je úzce spjato s ekonomickými, sociálními a environmentálními rozměry udržitelného rozvoje, protože může posílit vyhlídky na zaměstnání, zlepšit zdraví a také může pomoci růst aktivním občanům.

V současnosti je celoživotní vzdělávání výzvou pro Evropu, protože evropští občané potřebují stále nové informace a inovativní prostory a zároveň rozvíjejí svůj životní styl, nové projekty a nové přístupy k problémům. A zde jim vzdělávání dospělých poskytuje informace, diskuzi a kreativitu.

Prostřednictvím vzdělávání dospělých se zvyšuje šance na získání zaměstnání a tím zlepšení životní situace jedinců. Dále se tímto zvyšuje finanční gramotnost chudých lidí, a to zejména neformálním vzděláváním dospělých.⁵⁹

Ani Česká republika není výjimkou a snaží se o rozvoj vzdělávání dospělých a podporu celoživotního učení. V devadesátých letech minulého století došlo k explozi poptávky po vzdělávání. Tento trend naštěstí stále setrvává a zájemcům je nabízeno mnoho vzdělávacích služeb. To sebou samozřejmě přináší jak pozitiva, tak negativa. Mezi negativní stránky patří nedostatky v kvalitě ze strany některých organizací pro vzdělávání dospělých, jejich nekoordinovanost a do jisté míry i živelnost. Nicméně v tomto oboru převažují pozitiva, mezi něž patří poměrně dobrá vzdělanost dospělých,

---

⁵⁹ EAEA. *Why adult education* [online]. Dostupné z: <https://eaea.org/why-adult-education-2/sustainability/>

vliv sociálního prostředí na motivaci dospělých jedinců ke vzdělávání, zvyšující se profesní způsobilost vedoucích pracovníků nebo certifikace v oblasti vzdělávání dospělých podle platných evropských standardů.

Na rozvoji vzdělávání dospělých se podílejí i dobrovolné, nevládní organizace a sdružení. Mezi takovéto patří i AIVD, která sdružuje instituce zabývající se vzděláváním dospělých. Jejím cílem je:

- prosazovat společné zájmy a potřeby sdružených institucí
- dbát o profesionalitu členů a o kvalitu jimi poskytovaných služeb
- prezentace činnosti členů asociace v mezinárodních sdruženích
- spolupráce se státními orgány při přípravě zavádění legislativních opatření
- šířit odborné informace a koordinovat činnost podobných institucí⁶⁰

Pokud hovoříme o vzdělávání v kontextu s Evropou musíme zmínit potřebu jazykového vzdělávání. Studium jazyků je mnohem více, než jen zábava pro volný čas. Politici v oblasti dalšího vzdělávání hodnotí jazykovou způsobilost jako jednu z nejdůležitějších schopností pro Evropu 21. století. Zvládnutí jazyka nebo jazyků společenství je zásadním předpokladem pro občany EU, aby mohli využít osobní a profesní možnosti, které se jim na trhu bez hranic nabízejí.⁶¹

Podle výzkumu Českého statistického úřadu, které proběhlo v roce 2016, se jakákoliv forma vzdělávání dospělých týkala 46 % Čechů. Většina respondentů dala přednost neformálnímu vzdělávání, tj. mimoškolnímu vzdělávání formou kurzů a školení. Podíl dospělých Čechů, kteří se podílejí na vzdělávání se přibližuje evropskému průměru. Avšak v porovnání s ostatními státy, trávíme neformálním vzděláním nejméně času. V Česku se účastník dalšího vzdělávání průměrně vzdělává 35 hodin ročně, ale např. v Rakousku je to 87 hodin a v Německu 68 hodin ročně.

---

⁶⁰ BOČKOVÁ, V. *Celoživotní vzdělávání - výzva nebo povinnost?*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2000, s.19-20. Texty k otevřenému a distančnímu vzdělávání. ISBN 80-244-0155-x.

⁶¹ AKADEMIE J.A.KOMENSKÉHO. *Perspektivy a tendence vzdělávání dospělých*. Praha: Vydavatelství D-D print, 2001, s. 101. ISBN 80-7048-023-8.

Naše další vzdělávání se většinou odvíjí od toho, jakého nejvyššího vzdělání jsme dosáhli ve škole. Vysokoškoláci se do dalšího vzdělávání zapojují až čtyřikrát častěji než lidé se základním vzděláním a dvakrát častěji než lidé vyučení.

Dále se v rámci šetření zkoumala i jazyková vybavenost respondentů. 56 % dospělých ve věku 18–64 let uvedlo, že má alespoň základní znalost nějakého jazyka. Anglicky umí na základní úrovni 24 % lidí a 22 % umí jazyk na pokročilé úrovni. Jedná se převážně o mladší lidi. Dalšími rozšířenými jazyky jsou němčina a ruština. Průzkum ukázal, že výuka cizích jazyků je během školní docházky nedostatečná, a proto si mnoho lidí doplňuje jazykové vzdělání v pozdějším věku. V roce 2016 navštěvovalo jazykové kurzy 6 % Čechů a 8 % Češek.⁶²

4.2 Motivace zaměstnanců k dalšímu vzdělávání

Vzdělávání pracovníků má v naší zemi dlouhodobou tradici. Vzdělávání zaměstnanců probíhalo v podnikových nebo oborových vzdělávacích zařízeních. Pro kategorie pracovníků byly realizovány různé typy vzdělávacích programů.

V současné době, díky dynamickému rozvoji tržních vztahů v oblasti vzdělávání dospělých, vzniklo mnoho vzdělávacích institucí s různým zaměřením. Aby tyto subjekty obstály v konkurenčním boji, došlo k vytvoření široké nabídky vzdělávacích služeb:

- vzdělávání s ohledem na profesi, např. úředníci veřejné správy, učitelé, zdravotnický personál
- rekvalifikační vzdělávání pro lidi ohrožené ztrátou zaměstnání
- školení zaměstnanců subjektů, kteří nesplňují zákonem stanovené standardy bezpečnosti práce
- kurzy celoživotního vzdělávání na středních, vyšších nebo vysokých školách
- vzdělávání v rámci podniku

---

⁶² ČSÚ. *Polovina dospělých se dál vzdělává* [online]. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/polovina-dospelych-se-dal-vzdelava>

- ostatní zájmové a odborné vzdělávání⁶³

Aby došlo k úspěšné motivaci zaměstnance k dalšímu vzdělávání, je potřeba respektovat jeho věk, úroveň vzdělání, druh práce, životní zkušenosti, dovednosti, schopnosti a vlastnosti.

Motivace jedinců ke vzdělávání se mohou lišit s ohledem na jejich vzdělávací potřeby a životní postoj. Tito lidé mohou být více sociálně zranitelní, ale naopak vyrovnanější s uceleným systémem hodnot a smyslem pro reálné cíle a praktický život.

Pokud hovoříme o motivace, tak musíme opět zmínit i bariéry, které mohou zaměstnancům bránit v dalším vzdělávání:

- percepční bariéry – vzdělávaný částečně nebo zcela nechápe podstatu problému a není schopen si vyhledat informace k jeho vyřešení
- bariéry kultury – dospělý člověk je do jisté míry přizpůsoben normám ve kterých žije a tím má omezený rozvoj tvořivého myšlení a jednání
- pracovního prostředí – například z důvodu špatné spolupráce nebo nedostatečné podpory vlastního myšlení může pracovní prostředí působit rušivě
- intelektuální a výrazové bariéry – nevhodně zvolený použitý jazyk, nedostatečná srozumitelnost, nerespektování rozdílu mezi komunikantem a komunikátorem
- emoční bariéry – emoční bariérou může být strach z neúspěchu, selhání, obavy z neznámého, nízká sebedůvěra⁶⁴

---

⁶³ MUŽÍK, J. Profesionální vzdělávání dospělých. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 96-97. Vzdělávání dospělých. ISBN 978-80-7357-738-4.

⁶⁴ BARTÁK, J. *Aktuální problémy vzdělávání a rozvoje zaměstnanců v organizacích*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2015, s. 11-15. ISBN 978-80-7452-113-3.

Tabulka 4: Účast v neformálním vzdělávání celkem a dle orientace vzdělávání – pracující (25–64 let)

	Účastníci se neformálního vzdělávání			Neúčastníci se neformálního vzdělávání
	Celkem	Pracovně orientováno*	Mimopracovně orientováno*	
Pracující celkem (24-64 let)	53 %	49 %	9 %	47 %
Muži	53 %	50 %	6 %	47 %
Ženy	52 %	47 %	12 %	48 %
25-34 let	56 %	51 %	11 %	44 %
35-44 let	55 %	50 %	9 %	45 %
45-54 let	53 %	49 %	7 %	47 %
55-64 let	44 %	41 %	5 %	56 %
65-69 let				
Nejvyšší dokončené vzdělání				
Základní	28 %	26 %	2 %	72 %
Střední bez maturitní zkoušky	40 %	38 %	4 %	60 %
Střední s maturitní zkouškou	57 %	52 %	10 %	43 %
Vyšší odborné, vysokoškolské bakalářské	67 %	61 %	13 %	33 %
Vysokoškolské magisterské a doktorské	70 %	64 %	15 %	30 %

*pozn. jedna osoba se mohla účastnit více vzdělávacích aktivit s různým zaměřením

Zdroj⁶⁵

Jak ukazuje tabulka č.4, téměř každý druhý pracující se vzdělává kvůli svému zaměstnání. V mnoha případech je vzdělávání finančně podporováno ze strany zaměstnavatele nebo je jím zcela hrazeno. Finanční benefit je jistě dobrou motivací pro vzdělávající se pracující.

4.3 Vzdělávání jako investice

Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, další vzdělávání po absolvování střední nebo vysoké školy se pro značně velkou část populace stalo důležitým faktorem. Zejména

⁶⁵ ČSÚ. *Polovina dospělých se dál vzdělává* [online]. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vzdelavani-dospelych-v-ceske-republice-2016>

u lidí na manažerských pozicích, ale nejen u nich. Jedná se o velmi pozitivní faktor v kontextu s celoživotním vzděláváním.

*„Další profesní vzdělávání není tedy určeno jen na vyrovnání rozdílu mezi požadovanými a skutečnými vědomostmi a odbornými dovednostmi získanými v rámci školního studia a v rámci výkonu praktické činnosti. Představuje důležitou funkci zhodnocování lidského kapitálu pro jeho budoucí užití“.*⁶⁶

Stále více lidí je ochotno investovat do dalšího vzdělání. Podle Mužíka je 79 % rozhodnuto dát vlastní finanční prostředky do prohloubení znalostí a vědomostí. A nejedná se pouze o manažery nebo vedoucí pracovníky. Z toho vyplývá, že lidský kapitál je významnou investiční složkou.⁶⁷

Kvalitní vzdělávání pomáhá pochopit souvislosti. Obecně se dá říci, že ten, kdo je vzdělán, tak i samostatně myslí. Proto je účelné podporovat, i finančně, vysokoškolské vzdělání. Na první pohled se může zdát, že se tím sníží význam vysokoškolského titulu, ale již při dalším zamyšlení je zřejmé, že to zkvalitní průměrný potenciál populace. Takže ten, kdo musel po nějakou dobu „nezávisle myslet“, může se v tomto případě na nezávislé myšlení zvyknout.⁶⁸

---

⁶⁶ MUŽÍK, J. *Profesní vzdělávání dospělých*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 89. Vzdělávání dospělých. ISBN 978-80-7357-738-4.

⁶⁷ Tamtéž, s. 90

⁶⁸ PLAMÍNEK, J. *Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. 2., rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 53. ISBN 978-80-247-4806-1.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Pokud se rozhodneme provádět jakýkoliv andragogický průzkum, je potřeba se předem rozhodnout, jakou metodu při sběru dat využijeme. Na výběr máme kvalitativní nebo kvantitativní výzkum. Obecně platí, že nástrojem pro kvantitativní výzkum je dotazník a pro kvalitativní výzkum se používá rozhovor.

Nicméně rozhovor může být použit v obou případech a záleží na jeho účelu a podobě. Cílem hloubkového, polostrukturovaného rozhovoru je získat co nejpřesnější informace o daném problému, jedná se tedy o kvalitativní šetření, oproti tomu kvantitativní šetření používá standardizovaný strukturovaný rozhovor, který má identické otázky a je položen respondentům ve stejném pořadí.⁶⁹

Cíle výzkumu

Cílem praktické části této diplomové práce bylo zjistit a následně popsat jaká je motivace středně a pozdně dospělých jedinců ke vzdělávání. Výzkum měl ukázat nejen motivaci, ale také potřeby, které člověka popohání, nutí nebo naopak brzdí v jeho dalším formálním studiu.

Výzkumné otázky

- Jaký je motiv dospělého jedince k dalšímu vzdělávání?
- Jak dospělí lidé vnímají potřebu vzdělávání?
- Jak se dospělí lidé dívají na investice do vzdělávání?
- Jak jsou dospělí jedinci spokojeni s nabídkou vzdělávání?

---

⁶⁹ ŠVAŘÍČEK, R. a ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007, s. 13. ISBN 978-80-7367-313-0.

5.1 Metoda výzkumu

Pro praktickou část této práce byl zvolen kvalitativní výzkum, který umožnil respondentům širší vyjádření k dané otázce rozhovoru. Při použití tohoto výzkumu si nejprve výzkumník určí výzkumné otázky. Otázky mohou být v průběhu výzkumu, sběru dat nebo analýzy dat upravovány a doplňovány. To je také důvod, proč je kvalitativní výzkum považován za pružný a vývojový.

Během výzkumu mohou vzniknout i hypotézy nebo nová rozhodnutí, jak upravit zvolený výzkumný plán a pokračovat při sběru dat a jejich následné analýze. Výzkumník při své práci hledá a analyzuje informace, které pomáhají k objasnění výzkumných otázek, provádí deduktivní a induktivní závěry.⁷⁰

Otázky polostrukturovaného rozhovoru použitého v této diplomové práci byly otevřené. Respondenti tedy měli možnost vyjádřit se vlastními slovy. Vzhledem k tomu, že na rozhovory nebyl žádný časový limit, mohli se dotazovaní zamýšlet nad odpovědí, mohli měnit své názory a rozhodnutí na základě delší úvahy.

Pro rozhovor nebyly vytvořeny žádné, předem dané odpovědi, což plně odpovídá kvalitativnímu způsobu šetření. Pro další zpracování a analýzu vzniklých rozhovorů bylo použito tzv. kódování.

Kódováním rozumíme rozkrývání dat tak, aby mohla být tlumočena, objasněna a nově sjednocena. Výzkumník pozorně pročítá prepisy rozhovorů a všímá si kritických míst. Kódováním pak odhaluje v datech určitá témata. Kódy označují podstatná jména nebo slovesa, která vytvoří obecné kategorie. Dále se hledají přídavná jména jako vlastnosti těchto kategorií.⁷¹

---

⁷⁰ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, s. 46. ISBN 978-80-262-0982-9.

⁷¹ Tamtéž, s. 251

5.2 Organizace sběru dat

Nejprve byly vytvořeny otázky pro rozhovor viz příloha A. Otázky byly připraveny tak, aby tazatel dostal co nejpřesnější odpovědi na svůj cíl výzkumu a na výzkumné otázky této práce. Bylo vytipováno osm respondentů, kteří splňovali kritéria pro daný rozhovor.

Výzkum probíhal v listopadu 2018. Na každý rozhovor bylo plánováno zhruba 30–45 minut. Respondenti byli postupně osloveni telefonicky nebo osobně. Jednalo se o lidi z okruhu tazatelky, nicméně nešlo o osoby blízké. Vzhledem k objektivnosti výzkumu bylo lepší oslovit doporučené známé tazatelčiny kamarády.

Některé respondenty tazatelka již znala, ale některé oslovila poprvé v životě. Celkem bylo kontaktováno jedenáct osob, protože dva oslovení respondenti rozhovor odmítli z nedostatku volného času a také nezájmu o toto téma. Jeden člověk byl veden jako náhradník, kdyby některý z oslovených lidí zrušil svůj souhlas s rozhovorem.

S každou osobou byla domluvena individuální schůzka, bylo přesně stanovené místo a čas setkání. U třech respondentů se musel tento termín měnit rodinných a pracovních důvodů.

Před začátkem každého rozhovoru byli respondenti požádáni o souhlas, aby mohl být rozhovor nahráván na diktafon a následně použit v rámci diplomové práce tazatelky. Nicméně byli všichni ujisti, že zůstanou v anonymitě, a že nikde nebudou použita a zveřejněna jejich jména. Žádný z dotazovaných neměl k této žádosti výhrady.

Všichni respondenti ochotně spolupracovali a bylo vidět, že se nad otázkami zamýšlí, aby mohli poskytnout relevantní odpověď. I když se ve třech případech jednalo o úplně cizí lidi, všechny rozhovory měly přátelský podtext a milou atmosféru.

Následný přepis rozhovorů z diktafonu zabral poměrně dost času, protože rozhovory byly vícekrát přehrávány, aby byly zapsány přesně.

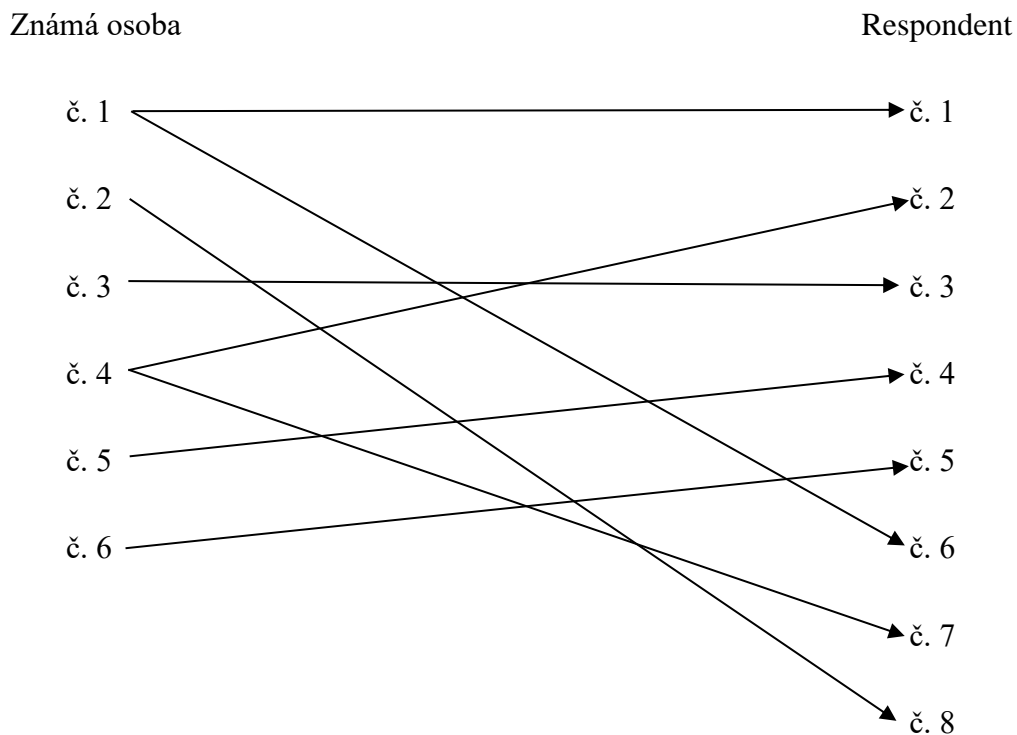
5.3 Výzkumný vzorek

Výběr zkoumaného vzorku byl záměrný. Hlavním kritériem byl věk, bydliště a účast na dalším vzdělání. Byli vybráni jedinci ve střední a pozdní dospělosti, kteří se účastnili nebo účastní dalšího formálního vzdělávání. Pro konkrétnější porovnání byli všichni jedinci z Prahy nebo jejího blízkého okolí. Nebylo rozhodující pohlaví. Dva respondenti byli ve věku 31-40 let, tři ve věku 41-50 let a tři ve věku 51-60 let. Pouze jeden respondent byl v době rozhovorů studující, ostatní již měli další formální vzdělání dokončené.

Vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně malý výzkumný vzorek, není možné úplné zobecnění výsledků výzkumu. Veškerá zjištěná data jsou platná pouze pro již zmíněný výzkumný vzorek.

Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, respondenti nebyli blízkými známými tazatelky. Viz níže je uvedeno schéma techniky výběru vzorků.

Schéma 1: Technika výběru vzorků

Zdroj⁷²

- **R1** je rozvedená žena se dvěma dětmi, nejvyšší dosažené vzdělání vysokoškolské. Trvale žije v Praze, kde také pracuje jako obchodní manažerka. V době rozhovoru jí bylo 45. Další formální studium nastoupila, když jí bylo 39 let. Respondentka v dalším vzdělávání vystudovala vysokou školu s ukončením magistr.
- **R2** je 52letá žena, která pracuje jako administrativní pracovnice. Žije v Praze s přítelem a je bezdětná. Dalšímu vzdělávání se začala věnovat ve svých 45 letech. Jednalo se o středoškolské studium s maturitou.
- **R3** je vysokoškolsky vzdělaný muž, kterému je 37 let. Tento respondent je ženatý a má dvě menší děti. V současnosti žije v malé vesnici poblíž Prahy. Pracuje jako vedoucí exekutorského úřadu. Své další vzdělání začal

---

⁷² Autor práce, 2019 (vlastní šetření)

ve věku 33 let. Jednalo se o vysokou školu. Studium zakončil titulem bakalář.

- **R4** je svobodný muž s vysokoškolským vzděláním, který žije na vesnici nedaleko Prahy. Tento muž je svobodný a bezdětný. Jeho věk v době výzkumu byl 40 let. Pracuje u policie ČR. V době, kdy se rozhodl pro další vzdělávání mu bylo 37 let. Jednalo se o dvouleté magisterské studium.
- **R5** je 54letá žena, která bydlí ve městě 20 km od Prahy. Tato respondentka je rozvedená a má tři děti. V současné době pracuje jako vychovatelka v domově mládeže. V době výzkumu měla vysokoškolské vzdělání s titulem bakalář, ale byla studující magisterské studium. Další vzdělávání začala v 53 letech.
- **R6** je žena, která pracuje jako asistentka pedagoga. Je jí 45 let, žije s partnerem v menší vesnici nedaleko Prahy a má dvě děti. Má středoškolské vzdělání s maturitou. Další formální vzdělávání začala, když jí bylo 41 let. Vystudovala střední školu s maturitou.
- **R7** je 53letý muž, který žije ve městě nedaleko Prahy s partnerkou. Má dvě děti. Je podnikatel, podniká jako OSVČ v pojišťovnictví. Má vysokoškolské vzdělání, které si dodělat v rámci dalšího formálního vzdělávání, když mu bylo 45 let.
- **R8** posledním respondentem je žena, která žije ve městě blízko Prahy. Je vdaná a má dvě dospělé děti. Nyní pracuje jako učitelka. Má vysokoškolské magisterské vzdělání, které si ještě rozšířila během dalšího vzdělávání. Ve věku 44 let začala studovat bakalářský obor na UK.

5.3.1 Kódování respondentů

V návaznosti na kapitolu 5.3 bylo provedeno kódování respondentů do datové matice. Toto kódování bylo vytvořeno pro lepší přehled a porovnání výzkumného vzorku. Bylo vytvořeno sedm základních skupin:

- pohlaví
- věk

- vzdělání
- stav
- počet dětí
- zaměstnání
- věk při začátku dalšího vzdělávání

V tabulce č.6 (kódování respondentů) je názorně zobrazen kódovací systém, kdy každá skupina dostala číslo od 1 do 7 a dále byly vytvořeny kódy 1, 2, 3, 4, 5, 6 podle možných variant. První skupina vyjadřuje pohlaví a má tudíž pouze dva kódy (1. žena a 2. muž). Oproti tomu skupina 6 má šest kódů (student, ve státní správě, podnikatel/ka, zaměstnanec manuální práce, zaměstnanec intelektuální práce a v domácnosti).

Tabulka č.6 byla vytvořena na základě kódování z tabulky č.5 (legenda ke kódování respondentů). Tato tabulka jasně znázorňuje výzkumný vzorek, který byl pro popisovaný výzkum vybrán. Žlutě označená pole ukazují na shodu alespoň s jedním z respondentů v některém z bodů.

Tabulka 5: Legenda ke kódování respondentů

1. Pohlaví	2. Věk	3. Vzdělání	4. Stav	5. Počet dětí	6. Zaměstnání	7. Další studium
1.1 žena	2.1 20 - 30 let	3.1 ZŠ/vyučen(a)	4.1 svobodná/ý	5.1 bezdětná/ý	6.1 student	2.1 20 - 30 let
1.2 muž	2.2 31 - 40 let	3.2 SŠ bez maturity	4.2 vdaná/ženatý	5.2 1 dítě	6.2 ve státní správě	2.2 31 - 40 let
	2.3 41 - 50 let	3.3 SŠ s maturitou	4.3 rozvedená/ý	5.3 2 děti	6.3 podnikatel(ka)	2.3 41 - 50 let
	2.4 51 - 60 let	3.4 VOŠ	4.4 vdova/vdovec	5.4 3 děti	6.4 zaměstnaná/nec (manuální práce)	2.4 51 - 60 let
		3.5 VŠ		5.5 4 a více dětí	6.5 zaměstnaná/nec (intelektuální práce)	
					6.6 v domácnosti	
Výsledky:						
5x žena	2x 31-40 let	2x SŠ s maturitou	2x svobodná/ý	2x bezdětná/ý	3x ve státní správě	3x 31-40 let
3x muž	3x 41-50 let	6x VŠ	3x vdaná/ženatý	5x 2 děti	1x podnikatel(ka)	5x 41-50 let
	3x 51-60 let		3x rozvedená/ý	1x 3 děti	4x zaměstnaná/nec (intelektuální práce)	

Zdroj⁷³

⁷³ Autor práce, 2019 (vlastní šetření)

Tabulka 6: Kódování respondentů

Kód	1. Pohlaví	2. Věk	3. Vzdělání	4. Stav	5. Počet dětí	6. Zaměstnání	7. Další studium
R1	1	3	5	3	3	5	2
R2	1	4	3	1	1	5	3
R3	2	2	5	2	3	2	2
R4	2	2	5	1	1	2	2
R5	1	4	5	2	4	5	3
R6	1	3	3	3	3	5	3
R8	1	3	5	2	3	2	3

Zdroj:⁷⁴

Jak již bylo uvedeno, pro výběru výzkumného vzorku nerozhodovalo pohlaví respondenta, proto bylo osloveno pět žena a tři muži. Aby bylo dodrženo téma této diplomové práce, které se týká motivace jedince ke vzdělávání ve střední a pozdní dospělosti, byli osloveni lidé starší 30 let, ale mladší 60 let.

Pro daný výzkum bylo důležité další formální vzdělání, kterého se respondenti účastnili buď v době před výzkumem nebo během výzkumu. Z osmi dotazovaných bylo šest vysokoškolsky vzdělaných lidí a dvě osoby dosáhli středoškolského vzdělání s maturitou. Ve třech případech byli dotazovaní rozvedení, ve dvou svobodní a ve třech v manželském svazku.

Mezi respondenty byli dva bezdětní, pět se dvěma dětmi a jeden se třemi dětmi. Pouze jeden člověk byl podnikatel, další tři pracují pro státní správu a čtyři z osmi dotazovaných jsou intelektuálně pracující zaměstnanci.

---

⁷⁴ Autor práce, 2019 (vlastní šetření)

Pro další formální vzdělávání se všichni tito jedinci rozhodli až po 30 roku života. Tři z nich začali studovat mezi 31-40 rokem a ostatní mezi 41-50 rokem.

5.4 Kvalitativní analýza odpovědí respondentů

Pro vytvoření kvalitativní analýzy byly použity přepisy rozhovorů s respondenty, které byly předtím nahrány na nahrávací zařízení. U některých otázek vznikly při rozhovoru další podotázky, které byly dále rozvíjeny. Z údajů, které byly v rozhovorech s respondenty získány, byly postupně vytipovány slova a věty, které se nějakým způsobem váží k výzkumným otázkám. Těmto slovům a větám byly přiřazeny kódy ve formě slov nebo slovních spojení, která jsou pro daný útvar příznačná.

Přehled kódů, které byly vytvořeny na základě výzkumných otázek, které jsou názorně zobrazeny v tabulkách č.7, č.8, č.9 a č.10:

- **zájem**
- **kritérium výběru**
- **motivace**
- **potřeba**
- **iniciativa**
- **omezení**
- **spokojenost**
- **přínos**
- **opakování zkušenosti**

Tabulka 7: Kódování výzkumné otázky č.1

ID respondenta	2a. spokojenost s dosaženým nejvyšším vzděláním	2b. zájem dále se formálně vzdělávat	4. kritéria výběru studijního oboru dalšího vzdělávání	5. obor dalšího vzdělávání	6. motivace k dalšímu studiu
R1	1	2.1.2 neformálně	4.1.4 konkrétní předměty	humanitní zaměření (vzděl.dospělých)	6.1.2 případné budoucí zaměstnání
R2		2.1.2 neformálně	4.1.1 současné zaměstnání	obchodní ekonomika	6.1.1 současné zaměstnání
R3	1	2	4.1.1 současné zaměstnání	právo v podnikání	6.1.2 případné budoucí zaměstnání

R4	1	2.1.1 formálně	4.1.1 současné zaměstnání	bezpečnostně-právní studia	6.1.1 současné zaměstnání
R5	2	2.1.1 formálně	4.1.2 případné budoucí zaměstnání	Vzděl.dospělých a Andragogika	6.1.4 osobní důvody
R6	1	2	4.1.4 konkrétní předměty	ekonomika podnikání	6.1.3 využití času
R7	1	2.1.2 neformálně	4.1.3. prestiž	market.kom.,řízení podniku	6.1.1 současné zaměstnání
R8	1	2	4.1.1 současné zaměstnání	školský management	6.1.2 případné budoucí zaměstnání
KÓDY (kategorie):		ZÁJEM	KRITÉRIUM VÝBĚRU		MOTIVACE
CELKEM	6x ano	2x 2.1.1	4x 4.1.1		3x 6.1.1.
	1x ne	3x 2.1.2	1x 4.1.2.		3x 6.1.2.
	1x nezodpovězeno	3x 2	1x4.1.3.		1x 6.1.3.
			2x4.1.4.		1x 6.1.4

1 = ANO
2 = NE

Rozkódování:

2.1.1 formálně	4.1.1 současné zaměstnání
2.1.2 neformálně	4.1.2 případné budoucí zaměstnání
	4.1.3. prestiž
	4.1.4 konkrétní předměty

Rozkódování:

6.1.1 současné zaměstnání
6.1.2 případné budoucí zaměstnání
6.1.3 využití času
6.1.4 osobní důvody

Zdroj:⁷⁵

V odpovědích respondentů byly při odpovědích týkajících se 1. výzkumné otázky, která zní: „*Jaký je motiv dospělého jedince k dalšímu vzdělávání?*“ identifikovány tři základní kódy, a to **kód zájem, kód kritérium výběru a kód motivace.**

Všechny tři kódy se přitom v odpovědích různí, takže je nutno dále je rozkódovat. Kód **zájem** je třeba rozkódovat na **zájem formálního studia** a **zájem neformálního studia**. Zájem o formální studium byl podle odpovědí respondentů hlavně z důvodu získání lepšího pracovního místa a kariérního růstu.

„*Chci publikovat v časopisu Kriminalista část své diplomové práce a tím pádem bych měl přípravu pro doktorandské studium*“.

⁷⁵ Autor práce, 2019 (vlastní šetření)

„Bez vysoké školy nemůžu postupovat v důstojnických hodnostech“.

„Moje vzdělání by bylo dostačující, ..., ale protože chci učit, musím si dodělat magisterské studium“.

Respondenti uváděli i zájem o neformální studium, a to především v oblasti cizích jazyků, je patrné, že poměrně velká část dospělé populace cítí potřebu doplnit si znalosti v této oblasti.

„Chodím pravidelně jednou týdně na kurzy angličtiny“.

„Chtěla bych chodit na kurz angličtiny.“

„Formálně se již nechci vzdělávat, ale neformálně ano, mám na mysli jazykový kurz.“

Přestože jde v obou případech o zájem dále se vzdělávat, je zcela jasně cítit rozdíl v úrovni a šíři dalšího vzdělávání. Někteří respondenti zacilují na akademické studium, jiní mají zájem o výuku cizích jazyků. U odpovědí je však patrné, že zájem o vzdělávání přetrvává i ve střední a pozdní dospělosti.

Kód **kritérium výběru** bylo v odpovědích respondentů spojováno převážně se zaměstnáním. I zde je potřeba odlišit více typů odpovědí a to, **současné zaměstnání**, které bylo uvedeno u poloviny dotázaných. Je zřejmé, že pro dotazované je důležité udržet si stávající pracovní pozici.

„Studium bylo vybíráno s ohledem na současné zaměstnání“.

Dále na **případné budoucí zaměstnání**, kde respondenti přemýšlí o budoucnosti a o možnosti nové, lepší pracovní pozice v důsledku vyššího vzdělání. *„Po ukončení je velice všestranné uplatnění“.*

Prestiž, která byla zastoupena v jedné odpovědi. I ta je pro některé lidi důležitá z důvodu prezentace svojí práce.

„Z důvodu prezentace a prestiže své činnosti“.

A nakonec na **konkrétní předměty**, jež jako kritérium výběru uvedla jedna respondentka. Z obavy z neúspěchu při studiu si vybírala školu podle vyučovaných předmětů.

„Prioritní byl jazyk, že tam byla ruština.“

Kód **motivace** se v odpovědích respondentů dělí na čtyři různé podkódy, a to **současné zaměstnání**, jež bylo zastoupeno ve stejném poměru jako **případné budoucí zaměstnání**, **využití času** a **osobní důvody**.

Opět se ukázalo podle odpovědí dotazovaných, že zaměstnání jak současné, tak budoucí je pro ně hlavní motivací při rozhodování, zda se dále vzdělávat.

„Největší motivací bylo, udržet si současnou pracovní pozici“.

„Určitě kvůli práci, kvůli kariérnímu růstu“.

„Hlavní motivací byla moje nová práce“.

„Mít větší možnost při případném výběru nové profese v budoucnosti“.

V odpovědích se vyskytly také důvody jako využití volného času a osobní důvody.

„Byla jsem dlouhodobě nemocná a potřebovala jsem nějakým způsobem zaměstnat mozek ... já měla na studium čas“.

„Největší motivací byl syn..., už mě unavují noční služby“.

Z celkové analýzy zaměřené na zodpovězení 1. výzkumné otázky vyplynulo, že přestože je valná většina respondentů spokojena se svým dosaženým nejvyšším vzděláním, panuje většinový zájem o další vzdělávání. Motivací, stejně jako kritériem k výběru následného studia, je přitom zejména současné zaměstnání. Druhou, nejpočetněji zastoupenou motivací je případné budoucí zaměstnání, které se však jako kritérium výběru následného studia vyskytlo pouze v jednom případě. Jako motivace se však rovněž vyskytují osobní důvody a využití času. Zajímavým závěrem vyplývajícím z analýzy této výzkumné otázky je rovněž skutečnost, že hned dva kódy (**kritérium**

výběru a motivace) byly dále členěny na stejné podkódy, a to **současné zaměstnání a případné budoucí zaměstnání**. Výsledky analýzy tedy jasně ukazují, že motiv věnovat se dalšímu studiu koresponduje s kritériem výběru daného studia, jelikož má respondentovi napomoci buď k udržení současné pracovní pozice, nebo k získání případného budoucího zaměstnání.

Tabulka 8: Kódování výzkumné otázky č.2

ID respondenta	3. potřeba dále se vzdělávat	3b. vlastní iniciativa se vzdělávat	5b. liší se od původního oboru?	10. je další vzdělávání nutností? Ano/ne
R1	2	3.1.2	1	10.1.1
R2	2	3.1.2	1	10.1.1
R3	2	3.1.1	1	10.1.1 mělo by být součástí našeho života, konkurenceschopnost mladé generaci
R4	2	3.1.2	1	10.1.1
R5	2	3.1.2	2	10.1.1 mladší generace té starší šlape na paty
R6	1	3.1.2	1	10.1.1 žádá si to doba, zaměstnavatelé to vyžadují
R7	2	3.1.1	1	10.1.2 přispívá k rozvoji osobnosti a prohlub. znalostí
R8	1	2	2	10.1.2
KÓDY (kategorie):		INICIATIVA		POTŘEBA
CELKEM	2x ano 6x ne	7x ano 1x ne	6x ano 2x ne	8x ano

	Rozkódování	Rozkódování
1 = ANO	2x 3.1.1 iniciativa dobrovolná	6x 10.1.1 potřeba z nutnosti
2 = NE	5x 3.1.2 iniciativa motivovaná	2x 10.1.2. potřeba pro osobní rozvoj

Zdroj⁷⁶

⁷⁶ Autor práce, 2019 (vlastní šetření)

V odpovědích týkajících se 2. výzkumné otázky, která zní: „*Jak dospělí lidé vnímají potřebu vzdělávání?*“ byly identifikovány dva základní kódy, a to **potřeba** a **iniciativa**. Kód potřeba byl dále rozkódován na **potřebu z nutnosti** a **potřebu pro osobní rozvoj**.

Respondenti vnímají vzdělávání jako součást svého života, ale je zde cítit rozdíl v odpovědích. Tedy jestli se jedná o nutnost nebo jen o osobní rozvoj.

„V době neustálých změn a tlaku firem a společnosti na vzdělání se jedná o nutnost“.

„Mladá generace studuje a hodně i vysoké školy, tak se to dotkne v budoucnu i mě, myslím to, abych jim mohl vůbec konkurovat“.

„Mladší generace našim ročníkům šlape hodně na paty“.

„Přispívá k rozvoji osobnosti a prohlubování znalostí“.

„Člověk by neměl zůstat na tom co si vystuduje do třiceti let, ale že by se měl dál vzdělávat“.

Bylo znát, že iniciativa ke studiu vycházela od samotných respondentů, což je důkaz toho, že dospělí lidé se chtějí vzdělávat.

„Angličtinu potřebuji v práci, i když na mě nikdo netlačí“.

„Byl to čistě můj zájem“.

„Jedná se pouze o mojí vlastní iniciativu... i studium vysoké školy, které jsem absolvovala byla moje iniciativa“.

Z analýzy zaměřené na zodpovězení 2. výzkumné otázky tak jasně vyplynulo, že dotazovaní lidé vnímají potřebu vzdělávání jako nutnost, bez níž by neudrželi pomyslný krok s mladou generací a požadavky zaměstnavatelů. Většina respondentů cítí potřebu dále se vzdělávat, přestože na ně současná pracovní pozice ani žádný jiný aspekt netlačí. Zároveň však vnímají, že by případná absence dalšího vzdělávání mohla znamenat propad v rámci pracovního zařazení, a tak z vlastní iniciativy vyhledávají další vzdělání.

Tabulka 9: Kódování výzkumné otázky č.3

ID respondenta	13. spolufinancoval/a další vzdělávání /ano/ne	13b. doplnění (částka adekvátní) ano/ne	14. míra zásahu do rozpočtu	15. investice do dalšího vzdělání se vyplatí ano/ne
R1	1	1	14.1.2. nijak neomezilo	1
R2	1	1	14.1.2. nijak neomezilo	1
R3	1	1	14.1.2. nijak neomezilo	1
R4	1	1	14.1.1. znamenalo omezení	1
R5	1	1	14.1.1. znamenalo omezení	1
R6	1	1	14.1.2. nijak neomezilo	1
R7	1	1	14.1.2. nijak neomezilo	1
R8	2	studovala v roce 1991	14.1.2. nijak neomezilo	
KÓDY (kategorie):			OMEZENÍ	1
CELKEM	7x ano	7x ano	2x 14.1.1.	8x ano
	1x ne	1x ne-neplatilo se	6x 14.1.2.	

1 = ANO
2 = NE

Rozkódování

14.1.1. finanční omezení
14.1.2. nijak neomezilo

Zdroj⁷⁷

V rámci odpovědí týkajících se 3. výzkumné otázky, která zní: „*Jak se dospělí lidé dívají na investice do vzdělávání?*“ byl identifikován kód **omezení**, který byl po analýze odpovědí rozkódován jednoznačně pouze na jednu podskupinu, a to **finanční omezení**.

Tento podkód byl v odpovědích zastoupen pouze menšinou.

„*Jsem sám, stavím dům a nemám příliš vysokou výplatu, takže jsem se musel na úkor školy uskromnit*“.

„*Už se těším, že nebudu muset šetřit na školu a pojedu na dovolenou*“.

Přestože, až na jednu respondentku, které se vlastní financování dalšího vzdělávání netýkalo, jelikož studovala v době, kdy nešlo o placenou službu, všichni

⁷⁷ Autor práce, 2019 (vlastní šetření)

respondenti hradili svoje další vzdělávání z vlastních zdrojů, pro většinu z nich nepředstavovala tato investice žádné větší omezení osobního rozpočtu. Rovněž všichni shodně uvedli, že pro ně byla částka vydaná za další vzdělávání adekvátní.

Všichni respondenti bez výjimky rovněž uvedli, že se investice do dalšího vzdělávání jednoznačně vyplatí

„Na vlastní kůži jsem se přesvědčila, že ano“.

„Vždycky se vyplatí investovat do vlastního rozvoje, protože z toho člověk vždycky něco získá“.

„Pokud má člověk svůj cíl, tak se to rozhodně vyplatí“.

Z výsledků analýzy týkající se této výzkumné otázky tedy jednoznačně vyplynulo, že všichni oslovení respondenti vnímají investice do vzdělání jako životní krok, který se jednoznačně vyplatí, přestože pro některé z nich znamená určité finanční omezení. I když však finanční stránka dalšího studia představuje pro menšinu respondentů zásah do osobního života v podobě menšího či většího uskromnění se, všichni oslovení se jednoznačně shodli na tom, že částka vydaná na jejich další vzdělávání byla adekvátní.

Tabulka 10: Kódování výzkumné otázky č.4

ID respondenta	7. forma vzdělávání	7b doplnění - spokojenost ano/ne	8. uplatnění v profesi	9. spokojenost s kvalitou a úrovní výuky ano/ne	11. míra dosažitelnosti dalšího vzdělání	12. dostatečná nabídka dalšího vzdělávání (ano/ne)	16. další vzdělávání přínosné ano/ne	16b doplnění	17. znovuzhodování o dalším studiu stejný závěr ano/ne	17b doplnění
R1	kombinovaná	1	1	1	výborná	1	1	profesně se u mě nic nezměnilo	1	
R2	dálkově	1	1	1	výborná	1	1	v profesi i ekon.oblasti	1	
R3	kombinovaná	1	1	1	vynikající	1	1		1	
R4	kombinovaná	1	1	1	dobrá pokud má člověk schopnosti, možnosti má, i	1, dostačující	1	v profesi	1	
R5	kombinovaná	1	částečně	1	kdo chce a má zájem, má možnosti	1, rozsáhlá	1	finančně a při žádosti o úvěr, změna postoje některých kolegů	1	
R6	dálkově	1	2	1	nabídka široká, ale zlepšení by mohlo být v menších městech a vesnicích	1, nabídek hodně, málo škol s výukou o víkendu	1	lepší uplatnění, zvedlo sebevědomí, dobrý pocit ze sebe sama	1	vybírala bych jiný obor
R7	kombinovaná	1	1	1			1	z hlediska profese	1	
R8	kombinovaná	1	1	1		1	1	profesně i osobně	1	
KÓDY:			SPOKOJENOST				PŘÍNOS	OPAKOVÁNÍ ZKUŠENOSTI		
kategorie										
CELKEM		8x ano 1x ne 1x částečně	6x ano	8x ano		7x ano 1x zlepšení třeba	8x ano		8x ano	

Rozkódování		Rozkódování	Rozkódování
1 = ANO	11.1.1 spokojenost s dosažitelností studia	16.1.1 přínos pro uplatnění v profi	17.1.1 totožné
2 = NE	11.1.2 spokojenost s nabídkou studia	16.1.2 přínos pro osobní růst	17.1.2 jiné

Zdroj:⁷⁸

V odpovědích týkajících se výzkumné otázky č. 4, která zní: „*Jak jsou dospělí jedinci spokojeni s nabídkou vzdělávání?*“ byly identifikovány tři základní kódy, a to **spokojenost**, **přínos** a **opakování zkušenosti**. Kód spokojenost byl dále rozkódován na dvě podskupiny, a to **spokojenost s dosažitelností studia** a **spokojenost s nabídkou studia**.

Spokojenost s dosažitelností studia vyjadřuje skutečnost, zda je dané studium pro respondenta finančně, časově i místopisně dostupné. Obecně lze z odpovědí

⁷⁸ Autor práce, 2019 (vlastní šetření)

oslovených respondentů vyvodit závěr, že je míra dosažitelnosti dalšího vzdělávání v naší republice velmi dobrá a pokud má člověk zájem, je následné vzdělání bez problémů dosažitelné.

„Pokud má na to člověk schopnosti, možnosti má“.

„Kdo chce a má zájem, tak má možnost se vzdělávat“.

„Lidé z menších měst a vesnic mohou mít problémy z dostupností díky vzdálenosti bydliště, pracoviště a školy“.

Respondenti jsou **spokojeni s nabídkou studia**, která v sobě zahrnuje aspekt variability nabízeného studia a kvantitativní nabídku studijních oborů. V tomto ohledu bylo analýzou odpovědí oslovených respondentů zjištěno většinové přesvědčení o tom, že je dle nich nabídka dalšího vzdělávání v naší zemi dostatečná.

„Nabídka je dle mého názoru opravdu rozmanitá“.

„Když jsem si vybíral školu, tak jsem měl několik variant, takže podle mě je nabídka dostačující“.

„Ano, nabídka je rozsáhlá, takže se dá určitě vybrat“.

Všichni oslovení respondenti uvedli, že svoje následné vzdělání uskutečňovali dálkově/kombinovaně, s čímž byli zcela spokojeni, a to bez výjimky. Většina respondentů rovněž uvedla, že následné vzdělání uplatnila ve své profesi, což podporuje jejich uspokojení z dalšího vzdělávání.

Druhý kód přínos byl dále rozdělen na dva podkódy podle druhu, a to na **přínos pro uplatnění v profesi** a **přínos pro osobní růst**. Oba podkódy byly v odpovědích dotazovaných respondentů zastoupeny zcela rovným poměrem.

Dotazovaní respondenti vidí ve své další vzdělávání jako přínosné jak v profesní rovině, tak v osobní. Mají díky tomu větší sebevědomí a v některých případech i větší respekt okolí.

„Ano, nejen v rámci mé profese, ale celkově jsem si rozšířila povědomí v ekonomické oblasti“.

„I mě překvapila změna postojů některých kolegů“.

„Stoprocentně. Lepší profesní uplatnění a nemůžu pominout skutečnost, že mi to zvedlo sebevědomí“.

Co se týká třetího kódu **opakování zkušenosti**, byli dotazovaní spokojeni se svým výběrem dalšího studia a pokud by si mohli znovu vybrat, ve většině případů by volili stejnou školu a stejný obor.

„Ano, neměnila bych a šla bych do toho znovu, i když to občas bylo náročné“.

„Ano, vybrala bych si stejnou školu i stejný obor“.

Výsledky analýzy 4. výzkumné otázky ukázaly, že jsou dotazovaní respondenti spokojeni s nabídkou následného vzdělání v naší zemi, a to jak v rámci variability a kvantity studijních oborů a škol, tak také s celkovou dostupností následného studia.

Minoritně bylo poukázáno na výrazný rozdíl v dostupnosti dalšího vzdělání, který je patrný mezi velkými městy a vesnicemi, stejně jako na potřebu většího zastoupení nabídek vzdělávání o víkendu. Nabízené vzdělávání je však dle analýzy odpovědí dostatečné, uspokojivé a vede k přínosu jak pro uplatnění v profesi oslovených respondentů, tak v jejich osobním růstu a rozvoji.

Tento závěr dokazuje mimo jiné analýza odpovědí otázky č. 17, na základě, které by všichni oslovení respondenti v případě opětovného rozhodování zvolili tu samou školu jako v předchozí zkušenosti.

6 SHRNUÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

Výzkumné otázky byly již na počátku praktické části stanoveny celkem čtyři a každá z nich byla analyzována kvalitativní metodou výzkumu.

U 1. výzkumné otázky „**Jaký je motiv dospělého jedince k dalšímu vzdělávání?**“ došla analýza k závěru, že většina dotazovaných projevuje zájem o další vzdělávání, a to i přesto, že jsou ve většině případů spokojeni se svým dosaženým nejvyšším vzděláním.

Kódování dále doplnilo zjištění, že největší motivací k dalšímu vzdělávání je pro dotazované současné zaměstnání. Na druhém místě se dle analýzy umístil motiv případného budoucího zaměstnání. Motivováni jsou však někteří z respondentů rovněž osobními důvody, či potřebou smysluplného využití volného času.

Zajímavým závěrem vyplývajícím z analýzy 1. výzkumné otázky je skutečnost, že motiv věnovat se dalšímu studiu koresponduje s kritériem výběru studia, jelikož respondentům ve většině případů napomáhá k udržení současné pracovní pozice, anebo k získání případného budoucího zaměstnání.

Jak bylo v teoretické části práce uvedeno, základem motivace je prospěch, který osoba od vynaloženého úsilí očekává. A čím větší prospěch jedinec předpokládá, tím větší úsilí vynaloží. A ne jinak je tomu u dalšího vzdělávání. Výzkum potvrdil, že se lidé dále vzdělávají hlavně proto, aby měli dobrou pozici na trhu práce, a tím i více financí, tedy větší benefit za své úsilí. Nabízí se tedy možné tvrzení, že lidé jsou přesvědčeni, že vyšší vzdělání znamená také vyšší příjem.

U 2. výzkumné otázky „**Jak dospělí lidé vnímají potřebu vzdělávání?**“ došla analýza k jasnému závěru, že dotazovaní vnímají potřebu vzdělávání jako nutnost, bez níž by neudrželi pomyslný krok s mladou generací a požadavky zaměstnavatelů.

Většina respondentů také cítí potřebu dále se vzdělávat, přestože na ně současná pracovní pozice ani nic jiného netlačí. Potřebu dále se vzdělávat pociťují rovněž proto, že mají pocit, že by pro ně případná absence dalšího vzdělávání mohla znamenat propad

v rámci aktuálního pracovního zařazení. Zcela ze své vlastní iniciativy tedy ve většině případů vyhledávají nějaké další vzdělání.

Analýzou vzešlou již z 1. výzkumné otázky bylo pro tento bod zjištěno, že většinově mají respondenti zájem o další vzdělávání ve formě neformálního studia, tedy například o studium jazyků. Potřeba dalšího formálního (akademického) vzdělávání byla analýzou zjištěna jen v menšinovém zastoupení.

Opět výsledky šetření korespondují s teoretickou částí, která uvádí, že vzdělávání dospělých je velmi silně provázáno s ekonomickými a sociálními aspekty. A může pomoci k lepšímu zaměstnání, ke zlepšení psychického i fyzického zdraví a k růstu aktivních občanů. To platí nejen v naší republice, ale v celé Evropě. Občané potřebují stále nové informace, rozvíjí svůj životní styl a vytvářejí nové přístupy k problémům.

Tím, že se dospělí lidé vzdělávají, zvyšují svoje šance na získání lepšího zaměstnání a následné zlepšení životní situace. Dále se tímto zvyšuje finanční gramotnost chudých lidí, a to zejména neformálním vzděláváním dospělých.

U 3. výzkumné otázky „**Jak se dospělí lidé dívají na investice do vzdělávání?**“ zjistila analýza jednoznačný závěr, a to že všichni oslovení respondenti vnímají investice do vzdělání jako životní krok, který se jednoznačně vyplatí. Kódování dat tyto závěry dále doplnilo o zjištění, že pro některé dotazované znamená další studium určité finanční omezení. Přestože však právě finanční stránka dalšího studia představuje pro menšinu respondentů zásah do osobního života v podobě určitého uskromnění se, všichni oslovení se jednoznačně shodli na tom, že částka vydaná na jejich další vzdělávání byla adekvátní.

Teoretické poznatky se shodují s provedeným kvalitativním výzkumem. Stále více lidí je ochotno investovat vlastní finanční prostředky do dalšího vzdělávání, a tím si prohloubit své znalosti a vědomosti. A není to pouze záležitostí vedoucích pracovníků nebo manažerů. I lidé na nižších pracovních postech si doplňují a rozšiřují vzdělání. Lidský kapitál se stal důležitou investiční složkou.

Dá se tedy říct, že ten, kdo je vzdělán, také samostatně myslí, a proto je potřebné podporovat vzdělání. Může se zdát, že pokud bude mnoho vysokoškoláků, sníží se tím

význam vysokoškolského titulu, ale při dalším zamyšlení je zřejmé, že se zkvalitní průměrný potenciál populace.

U 4. výzkumné otázky „**Jak jsou dospělí jedinci spokojeni s nabídkou vzdělávání?**“ došla analýza k jednoznačnému závěru. Oslovení respondenti jsou spokojeni s nabídkou následného vzdělávání v naší zemi, a to jak v rámci variability a kvantity studijních oborů a škol, tak také s celkovou dostupností následného studia.

Kódováním dat byl tento závěr rozšířen ještě o zjištění, že je nabízené vzdělávání u nás dostatečné, uspokojivé a vede, dle názoru dotazovaných, k přínosu jak pro uplatnění v profesi, tak také v osobním růstu a rozvoji.

Pouze minoritně byly zjištěny náznaky nespokojenosti, a to se značným rozdílem mezi dostupností dalšího vzdělávání ve velkých městech a na vesnicích, stejně jako s nízkým zastoupením nabídek dalšího vzdělávání o víkendech. Spokojenost s nabídkou vzdělávání však jednoznačně podporuje rovněž závěr analýzy odpovědí otázky č. 17, na jejímž základě by všichni oslovení respondenti zvolili v případě opětovného rozhodování o studiu tu samou školu jako v předchozí zkušenosti.

Teoretická část říká, že díky rozvoji tržních vztahů došlo k vytvoření široké nabídky vzdělávacích služeb v oblasti vzdělávání dospělých. Tyto nabídky zohledňují profese jedinců, požadavky a jejich potřeby. V nabídce jsou jak rekvalifikační kurzy, tak jazykové nebo vzdělávací programy na středních a vysokých školách. Dále se často setkáváme se vzděláváním v rámci podniku.

Podle výzkumu ČSÚ z roku 2016, se jakákoliv forma vzdělávání dospělých týkala 46 % Čechů. Většina respondentů dala přednost neformálnímu vzdělávání, tj. mimoškolnímu vzdělávání formou kurzů a školení.

7 DISKUZE

Stále více lidí má snahu se nějakým způsobem zlepšovat a pracovat na sobě tím, že se vzdělávají. Ne vždy se jedná o vzdělání formální, ale to není úplně rozhodující. Důležité je, aby se jedinec cítil dobře a měl pocit, že jeho snaha nebyla marná, a že energii, kterou vložil do vzdělávání se mu nějakým způsobem vrátila. Vždyť i zvednuté sebevědomí díky dosaženému vzdělání se dá považovat za úspěch.

Výzkum ukázal, že jedinci ve střední i pozdní dospělosti opravdu mají zájem o vzdělávání, ale není tak úplně pravdivé tvrzení, že to dělají jen pro vlastní dobrý pocit. Hlavním motivem ke vzdělávání je stávající pracovní pozice, popřípadě nové uplatnění na trhu práce. Tato teorie částečně koresponduje s analýzou, Rabušicové, Rabušice a Šed'ové, kteří provedli výzkum mezi dospělými ohledně návratu k formálnímu vzdělávání po nějaké době od ukončení soustavného školního vzdělávání. Vyhlídku na lepší pracovní uplatnění uvedlo 53%, požadavek zaměstnavatele 12%, osobní rozvoj 25% a vliv lidí z okolí 4%.⁷⁹ Vzhledem k tomu, že se u kvantitativního výzkumu této diplomové práce jednalo pouze o malý výzkumný vzorek, dá se říct, že výsledky výzkumu jsou velmi podobné.

A jak je to s potřebou se vzdělávat? Chtějí se jedinci sami osobně rozvíjet a pracovat na sobě, mají pocit, že další vzdělávání je potřebné? Většina dotazovaných měla zájem o další vzdělávání, i když spíše neformální. Opět byla hlavním důvodem pracovní pozice respondenta. Nicméně veškeré vzdělávání vycházelo z jejich vlastní iniciativy. Toto tvrzení se však neshoduje s provedeným výzkum ČSÚ v roce 2016. Důvodem neshody byla velikost a specifikace zkoumaného vzorku. Při kvalitativním výzkumu této práce byli všichni respondenti z řad studujících další formální vzdělání, proto není možné tyto dvě studie adekvátně porovnat. Podle průzkumu ČSÚ se v daném období účastnilo dalšího vzdělávání 46% sledované dospělé populace, přičemž převažovalo neformální

---

⁷⁹ RABUŠICOVÁ, M. a RABUŠIC, L., ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 53. ISBN 978-80-210-4779-2.

vzdělávání. A z toho pouze 7% uvedlo, že by se i dále zapojilo do dalšího vzdělávání. 49% dotazovaných z 54%, kteří se ve sledované době neúčastnili žádného vzdělávání uvedlo, že ani v budoucnu se nehodlají dále vzdělávat.⁸⁰

Další vzdělávání je ve většině případů spojeno s financemi. Většina škol a kurzů se musí platit. Podle výzkumu, který byl proveden v rámci této práce, se respondenti shodli na tom, že financování dalšího vzdělávání vnímají jako investici, která se jednoznačně vyplatí. Podle průzkumu ČSÚ, který zkoumal důvody nezapojení se do dalších vzdělávacích aktivit byl problém s financováním uváděn jen okrajově, a to zejména u specifické skupiny obyvatel.⁸¹ V tomto případě je tedy výsledek kvalitativního výzkumu diplomové práce ve shodě s průzkumem ČSÚ.

Jak vyplývá z průzkumu, respondenti vnímají nabídku na další vzdělávání pro dospělé jako dostačující. Asi by bylo zajímavé tento názor dále rozvinout, tak jak tomu bylo ve výzkumu Donath-Burson-Marsteller, kde se většina dotazovaných shodla na tom, že další vzdělání je snadno dostupné, pokud jedinci nechybí motivace čas a peníze. Dokonce byla uvedena skutečnost, že nabídka je nadměrná a široká. Ale byla komentována úroveň nabízeného vzdělání, které je občas zaměřeno na kvantitu, ne na kvalitu. Dále zde byla vyjádřena nespokojenost s malou nabídkou rekvalifikačních kurzů od úřadu práce.⁸²

---

⁸⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vzdělávání dospělých v České republice*. [online]. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vzdelavani-dospelych-v-ceske-republice-2016>

⁸¹ Tamtéž

⁸² MŠMT. *Vzdělávání dospělých v ČR*. [online]. [cit. 2009-11-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/zprava-z-pruzkumu-vzdelavani-dospelych-v-cr>

ZÁVĚR

Cílem výzkumu této diplomové práce bylo zjistit a popsat jaká je motivace středně a pozdně dospělých jedinců ke vzdělávání. Výzkum měl objasnit, jak dospělí lidé přistupují k dalšímu vzdělávání, jaká je jejich motivace, co je přivedlo nebo dokonce přinutilo k tomu, aby se dále vzdělávali. Jestli je pro ně problém financovat si své vzdělávání a zdali to pro ně bylo přínosné. Také měl výzkum ukázat, jestli by tito dospělí jedinci znovu opakovali svoji zkušenost se vzděláváním a jestli se jim nabídka vzdělávání zdá dostačující. A v neposlední řadě, jestli je další vzdělávání potřebné.

Pro zjištění výše uvedeného, byli vybráni respondenti ve střední a pozdní dospělosti, tzn. ve věku 40 – 60 let. Nebylo rozhodující, zda to bude žena nebo muž. Důležitým faktorem bylo, aby vybraní dotazovaní absolvovali v rámci dalšího studia formální vzdělávání. Během rozhovorů vznikaly další otázky, které vysvětlovaly názory a postoje respondentů. Názor na vzdělávání se u všem dotazovaných téměř shodoval, i když motivy, bariéry a potřeby byly různé. Také byl do jisté míry odlišný názor ve věci finanční, i když nikdo z dotazovaných nebyl zásadně proti financování dalšího vzdělávání. Objevily se však zajímavé názory na dostupnost vzdělání, co se týká menších měst a vesnic a také organizace výuky s ohledem na to, že většina studujících jsou zároveň pracující.

Samozřejmě je nutné přihlídnout k tomu, že se jednalo pouze o malý výzkumný vzorek, tudíž není možné výsledky výzkumu generalizovat, což však není ani cílem a není ani v možnostech kvalitativního výzkumu. Nicméně pro daný výzkum byla analýzou získána adekvátní data, která mají určitou výpovědní hodnotu.

Andragogika znamená vzdělávání dospělých a přesně na toto téma zacílila tato diplomová práce. Možná alespoň malou měrou přispěla k tomu, aby bylo zřejmé proč dospělí studují. Protože jejich důvody pro studium jsou zcela odlišné od studia dětí a mládeže, a to je také důvod, proč by se mělo k dospělým studujícím přistupovat odlišně. Proč by mělo být zohledněno to, že se jedná o dospělé, tudíž mnohem více pracovně i osobně vytížené lidi.

Ze závěru výzkumu vyplynulo, že lidé chtějí studovat, jak již formálně nebo neformálně, hlavně kvůli své stávající práci, ale vidí i potenciál v tom, že díky znalostem a vědomostem by mohli v budoucnu získat lepší zaměstnání. Důležitou roli také hraje strach z mladší generace, která je lépe připravená, minimálně v oblasti jazykové a IT. To vše vede dospělé jedince k tomu, aby znovu usedli do školních lavic a vzdělávali se, aby mohli lépe uspět v konkurenčním boji. Dále je z výzkumu patrné, že dospělí začínají brát další vzdělávání jako samozřejmou součást svého života, že tím, že ukončili např. střední nebo vysokou školu pro ně studium neskončilo.

Je otázkou, jak se budou tyto názory vyvíjet v budoucnu, zda i dnešní mladí lidé budou mít chuť a potřebu se dále vzdělávat. Nesmíme zapomínat na to, že všichni respondenti studovali před rokem 1989 nebo těsně po něm. Někteří z nich neměli v té době možnost se dále vzdělávat a také jazyková výuka na školách byla velmi slabá. Možná by bylo zajímavé provést v budoucnu další výzkum, a to s mladšími respondenty, jak ti se dívají na možnosti, potřeby a motivaci pro vzdělávání ve střední a pozdní dospělosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ADAIR, J. E. *Efektivní motivace*. Praha: Alfa Publishing, 2004. Management (Alfa Publishing). ISBN 80-86851-00-1.

AKADEMIE J.A.KOMENSKÉHO. *Perspektivy a tendence vzdělávání dospělých*. Praha: Vydavatelství D-D print, 2001. ISBN 80-7048-023-8.

BARTÁK, J. *Aktuální problémy vzdělávání a rozvoje zaměstnanců v organizacích*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2015. ISBN 978-80-7452-113-3.

BENEŠ, M. *Andragogika. 2.*, aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4824-5.

BOČKOVÁ, V. *Celoživotní vzdělávání - výzva nebo povinnost?*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2000. Texty k otevřenému a distančnímu vzdělávání. ISBN 80-244-0155-x.

FARKOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-64-8.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HLADÍLEK, M. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

LANGMEIER, J. a KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0

MUŽÍK, J. *Profesní vzdělávání dospělých*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Vzdělávání dospělých. ISBN 978-80-7357-738-4.

NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.

PALÁN, Z. *Vzdělávání dospělých a Evropa*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000. ISBN 80-7041-879-6.

PALÁN, Z. a LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

PLAMÍNEK, J. *Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele. 2.*, rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4806-1.

PRŮCHA, J. a VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 9788026204039.

RABUŠICOVÁ, M. a RABUŠIC, L., ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

ŠVARŤÍČEK, R. a ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

THOROVÁ, K. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

VACÍNOVÁ, M. a LANGOVÁ, M. *Kapitoly z psychologie učení a výchovy*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-42-6.

VACÍNOVÁ, T. *Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-74-7.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. V Praze: Karolinum, 2004. ISBN 978-80-246-0841-9.

VETEŠKA, J. *Nové paradigma v kurikulu vzdělávání dospělých*. Praha: Educa Service, 2009. ISBN 978-80-87306-04-8.

ZORMANOVÁ, L. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0051-4.

ZORMANOVÁ, L. *Srovnání vzdělávacích systémů vybraných evropských zemí*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2018. ISBN 978-80-7452-135-5.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

UNESCO. *Recommendation on Adult Learning and Education* [online]. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002451/245179e.pdf>

EAEA. *Why adult education* [online]. Dostupné z: <https://eaea.org/why-adult-education-2/sustainability/>

Seznam použitých internetových zdrojů

ANDROMEDIA. *Dějiny vzdělávání dospělých v ČR* [online]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/dejiny-vzdelavani-dospelych-v-cr>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vzdělávání dospělých v číslech: Česká republika*. Praha. ISBN 978-80-250-2315-0. Dostupné z: http://invenio.nusl.cz/record/375170/files/nusl-375170_1.pdf

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Polovina dospělých se dál vzdělává* [online]. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/polovina-dospelych-se-dal-vzdelava>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vzdělávání dospělých v České republice*. [online]. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vzdelavani-dospelych-v-ceske-republice-2016>

MŠMT. *Vzdělávání dospělých v ČR*. [online]. [cit. 2009-11-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/zprava-z-pruzkumu-vzdelavani-dospelych-v-cr>

MŠMT. *Evropa 2020* [online]. [cit. 2010-03-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/strategie-evropa-2020>

MŠMT. *Zpráva z průzkumu vzdělávání dospělých v ČR* [online]. [cit. 2009-10-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/zprava-z-pruzkumu-vzdelavani-dospelych-v-cr>.

PUBLI. *Vybrané kapitoly z manažerské psychologie* [online]. [cit. 2018-06-02]. Dostupné z: <https://publi.cz/books/171/04.html>.

SEZNAM ZKRATEK

- AES - Adult Education Survey
- AIVD - Asociace institucí vzdělávání dospělých
- EU - Evropská unie
- P.ř.n.l. - Před naším letopočtem
- N.l. - Našeho letopočtu
- HDP - Hrubý domácí produkt
- EAEA - European association for the education of adult
- MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- ČSÚ - Český statistický úřad

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Pyramida potřeb podle A. Maslowa	16
---	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Oblasti motivace z hlediska vzdělávání	13
Tabulka 2: Křesťanství a antika-odlišné pohledy na život	25
Tabulka 3: Celoživotní učení dospělé populace.....	30
Tabulka 4: Účast v neformálním vzdělávání	42
Tabulka 5: Legenda ke kódování respondentů	50
Tabulka 6: Kódování respondentů	51
Tabulka 7: Kódování výzkumné otázky č.1	52
Tabulka 8: Kódování výzkumné otázky č.2	56
Tabulka 9: Kódování výzkumné otázky č.3	58
Tabulka 10: Kódování výzkumné otázky č.4	60

Seznam grafů

Graf 1: Přístupy k formálnímu a neformálnímu vzdělávání	21
---	----

Seznam schémat

Schéma 1: Technika výběru vzorků	48
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Otázky rozhovoru I

Příloha B – Přepis rozhovorů .....II-XVII

Příloha A – Otázky rozhovoru

1. Uveďte, prosím, svoje pohlaví, aktuální věk, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání, současné zaměstnání, stav a počet dětí.
2. Považujete Vaše nejvyšší dosažené vzdělání a považujete ho za dostačující? Pokud ne, pokračujete v současné době ve studiu či plánujete dále se formálně vzdělávat?
3. Pokud dále studujete, či plánujete další studium, vzešlo toto Vaše rozhodnutí z potřeby dále se vzdělávat, či šlo o Vaši vlastní iniciativu a zájem?
4. Podle čeho jste si vybíral(a) studijní obor pro další vzdělávání?
5. Jaký byl (je) obor Vašeho dalšího vzdělávání a liší se od Vašeho původního oboru?
6. Jaká byla Vaše motivace k dalšímu studiu? Pokud jich bylo více, prosím uveďte.
7. Jakou formu vzdělávání jste si zvolil(a)? Byl(a) jste s touto volbou spokojen(a)?
8. Uplatňujete/uplatnila(a) jste Vaše formální vzdělávání v dospělosti ve své profesi?
9. Byl(a) jste spokojen(a) s kvalitou a úrovní výuky?
10. Považujete další vzdělávání formální i neformální za nutnost?
11. Jaká je podle Vás dosažitelnost dalšího vzdělávání jak formálního, tak neformálního?
12. Považujete nabídku dalšího vzdělávání v naší republice za dostatečnou?
13. Musel(a) jste se podílet na financování dalšího vzdělávání? Pokud ano, byla částka vydaná za další vzdělávání adekvátní?
14. Jak značný zásah do rozpočtu pro Vás financování dalšího vzdělávání představovalo/předstevuje?
15. Vyplatí se podle vás investovat do dalšího vzdělávání formálního i neformálního?
16. Bylo (je) pro Vás další vzdělávání přínosné, nejen z hlediska profese?
17. Pokud byste se znovu rozhodoval(a) ke studiu, vybral(a) byste stejnou školu a obor? Pokud ne, proč?
18. Věk při začátku dalšího studia.

Příloha B – Přepis rozhovorů

- 1) **T:** Uveďte, prosím, svoje pohlaví, aktuální věk, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání, současné zaměstnání, stav a počet dětí.
R1: Jsem žena, je mi 45 let, mám vysokoškolské vzdělání s titulem magistr, v současnosti jsem obchodní manažerka, jsem rozvedená a mám 2 děti.
- 2) **T:** Považujete Vaše nejvyšší dosažené vzdělání za dostačující? Pokud ne, pokračujete v současné době ve studiu či plánujete dále se formálně vzdělávat?
R1: Momentálně považuji své vzdělání za dostačující, nicméně se stále vzdělávám neformálně, chodím pravidelně jednou týdně na kurzy angličtiny. Popravdě bych ráda od září zkusila i kurz italštiny.
- 3) **T:** Pokud dále studujete, či plánujete další studium, vzešlo toto rozhodnutí z potřeby dále se vzdělávat, či šlo o vaši vlastní iniciativu a zájem?
R1: Jedná se pouze o mojí vlastní iniciativu, i když je pravda, že angličtinu v práci používám, a proto cítím potřebu si udržovat její znalost. I studium vysoké školy, které jsem absolvovala, byla moje iniciativa.
- 4) **T:** Podle čeho jste si vybíral(a) studijní obor pro další vzdělávání?
R1: Byla jsem na více školách na dni otevřených dveří a zajímala jsem se o předměty, které se vyučují pro jednotlivé obory.
- 5) **T:** Jaký byl (je) obor Vašeho dalšího vzdělávání a liší se od vašeho původního oboru?
R1: Jako první jsem si zvolila ekonomickou školu, ale po prvním ročníku jsem zjistila, že mě toto studium nebaví, a že bych raději školu s humanitním zaměřením. Takže jsem dalším rokem začala studovat obor Vzdělávání dospělých. Zaměření od mé původní profese je značné, vystudovala jsem Střední průmyslovou školu stavební.
- 6) **T:** Jaká byla Vaše motivace k dalšímu studiu? Pokud jich bylo více, prosím uveďte.
R1: Chtěla jsem mít větší možnosti při případném výběru nové profese v budoucnosti.
- 7) **T:** Jakou formu vzdělávání jste si zvolil(a)? Byl(a) jste s touto volbou spokojen(a)?
R1: Měla jsem kombinovanou formu studia, se kterou jsem byla maximálně spokojena. Výuka probíhala o víkendech, takže mě to nijak neomezovalo v práci.
- 8) **T:** Uplatňujete/uplatnil(a) jste vaše formální vzdělávání v dospělosti ve své profesi?
R1: Myslím že ano, některé znalosti získané během studia využívám.
- 9) **T:** Byl(a) jste spokojen(a) s kvalitou a úrovní výuky?

- R1:** Ano, převážně ano, ale asi jako všude zde byly velmi zajímavé přednášky a méně zajímavé.
- 10) **T:** Považujete další vzdělávání formální i neformální za nutnost?
- R1:** Rozhodně, v době neustálých změn a tlaku firem a společnosti na vzdělání se jedná o nutnost. A to jak formálně, neformální nebo třeba jen sebevzdělávání.
- 11) **T:** Jaká je podle Vás dosažitelnost dalšího vzdělávání jak formálního, tak neformálního?
- R1:** Výborná, pokud má někdo opravdový zájem se vzdělávat, tak dle mého názoru není možné, aby si nevybral ze současné nabídky škol, kurzů nebo vzdělávacích akcí.
- 12) **T:** Považujete nabídku dalšího vzdělávání v naší republice za dostatečnou?
- R1:** Nabídka je dle mého názoru opravdu rozmanitá.
- 13) **T:** Musel(a) jste se podílet na financování dalšího vzdělávání? Pokud ano, byla částka vydaná za další vzdělávání adekvátní?
- R1:** Ano, škola, kterou jsem studovala byla soukromá a platila jsem školné. A pokud si uvědomíme, že na škole byli kvalitní vyučující, takže ti museli být řádně zaplacení, dále celkové náklady na učebny a ostatní personál a samozřejmě nesmíme zapomenout, že šlo o soukromý subjekt, který chce výdělek, tak za mě ano, částka byla adekvátní.
- 14) **T:** Jak značný zásah do rozpočtu pro Vás financování dalšího vzdělávání představovala/představuje?
- R1:** Nemyslím si, že by mě to nějak omezilo nebo, že by bylo mé vzdělávání na úkor rodiny, tím myslím dovolené a podobně.
- 15) **T:** Vyplatí se podle Vás investovat do dalšího vzdělávání formálního i neformálního?
- R1:** Dnes už to asi ani jinak nejde, tedy pokud nemáme dostatek píle a vytrvalosti k samostudiu. Ano investice do vzdělávání se vyplatí.
- 16) **T:** Bylo(je) pro Vás další vzdělávání přínosné, nejen z hlediska profese?
- R1:** Přínosné je z pohledu získaných informací a teď myslím i v běžném životě, ale profesně se u mě nic nezměnilo.
- 17) **T:** Pokud byste se znovu rozhodoval(a) ke studiu, vybral(a) byste stejnou školu a obor? Pokud ne, proč?
- R1:** Ano, neměnila bych a šla bych do toho znovu, i když to občas bylo náročné.
- 18) **T:** Věk při začátku dalšího studia.
- R1:** 39 let.

- 1) **T:** Uved'te, prosím, svoje pohlaví, aktuální věk, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání, současné zaměstnání, stav a počet dětí.
R2: Jsem žena, je mi 52 let, pracuji jako administrativní pracovnice, mé nejvyšší vzdělání je středoškolské s maturitou, jsem svobodná a nemám děti.
- 2) **T:** Považujete Vaše nejvyšší dosažené vzdělání za dostačující? Pokud ne, pokračujete v současné době ve studiu či plánujete dále se formálně vzdělávat?
R2: Do školy už chodit nechci, ale chtěla bych chodit na kurz angličtiny.
- 3) **T:** Pokud dále studujete, či plánujete další studium, vzešlo toto rozhodnutí z potřeby dále se vzdělávat, či šlo o Vaši vlastní iniciativu?
R2: Angličtinu potřebuji v práci, i když na mě nikdo netlačí, ale pro svůj dobrý pocit bych alespoň něco chtěla umět, ale je to jen mé rozhodnutí a moje iniciativa.
- 4) **T:** Podle čeho jste si vybíral(a) studijní obor pro další vzdělávání?
R2: Studium jsem si vybíral s ohledem na mé současné zaměstnání, dodělání studia bylo jednou z podmínek přijetí.
- 5) **T:** Jaký byl (je) obor Vašeho dalšího vzdělávání a liší se od vašeho původního oboru?
R2: Studovala jsem obor obchodní ekonomika, a to se dost liší od mého původního. Vystudovala jsem chemickou laborantku.
- 6) **T:** Jaká byla Vaše motivace k dalšímu studiu? Pokud jich bylo více, prosím uveďte.
R2: Největší motivací bylo, udržet si současnou pracovní pozici.
- 7) **T:** Jakou formu vzdělávání jste si zvolil(a)? Byl(a) jste s touto volbou spokojen(a)?
R2: Studovala jsem dálkově o víkendu a výuka mi takhle vyhovovala.
- 8) **T:** Uplatňujete/uplatnila(a) jste Vaše formální vzdělávání v dospělosti ve své profesi?
R2: Ano, znalosti využívám ve své práci.
- 9) **T:** Byl(a) jste spokojen(a) s kvalitou a úrovní výuky?
R2: Ano, škola i výuka mi vyhovovaly a neměla jsem žádné připomínky.
- 10) **T:** Považujete další vzdělávání formální i neformální za nutnost?
R2: Určitě ano.
- 11) **T:** Jaká je podle Vás dosažitelnost dalšího vzdělávání jak formálního, tak neformálního?
R2: Podle mého je dostupnost výborná, kdo se chce vzdělávat, určitě má nejednu možnost.

- 12) **T:** Považujete nabídku dalšího vzdělávání v naší republice za dostatečnou?
R2: Určitě je hodně nabídek, takže ano považuji.
- 13) **T:** Musel(a) jste se podílet na financování dalšího vzdělávání? Pokud ano, byla částka vydaná za další vzdělávání adekvátní?
R2: Ano, školu jsem si platila z vlastních prostředků a částka mi přišla úměrná.
- 14) **T:** Jak značný zásah do rozpočtu pro Vás financování dalšího vzdělávání představovalo/představuje?
R: Protože nemám děti a žiji s přítelem, nebyl to takový problém. Výrazně nás to neomezilo.
- 15) **T:** Vyplatí se podle Vás investovat do dalšího vzdělávání formálního i neformálního?
R2: Rozhodně, člověku se pak nabízejí větší možnosti při výběru zaměstnání, a i platové ohodnocení je lepší.
- 16) **T:** Bylo(je) pro Vás další vzdělávání přínosné, nejen z hlediska profese?
R2: Ano, nejen v rámci mé profese, ale celkově jsem si rozšířila povědomí v ekonomické oblasti.
- 17) **T:** Pokud byste se znovu rozhodoval(a) ke studiu, vybral(a) byste stejnou školu a obor? Pokud ne, proč?
R2: Ano, vybrala bych si stejnou školu i stejný obor.
- 18) **T:** Věk při začátku dalšího studia.
R2: 45 let.
- 1) **T:** Uveďte, prosím, svoje pohlaví, aktuální věk, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání, současné zaměstnání, stav a počet dětí.
R3: Jsem muž a je mi 37 let, mám vysokoškolské vzdělání ukončené bakalářem, pracuji jako vedoucí exekutorského úřadu, jsem ženatý a mám 2 děti.
- 2) **T:** Považujete Vaše nejvyšší dosažené vzdělání za dostačující? Pokud ne, pokračujete v současné době ve studiu či plánujete dále se formálně vzdělávat?
R3: Bakalářské studium je pro mě dostačující a nechystám se více vzdělávat.
- 3) **T:** Pokud dále studujete, či plánujete další studium, vzešlo toto vaše rozhodnutí z potřeby dále se vzdělávat, či šlo i Vaši vlastní iniciativu a zájem?
R3: Veškerá studia jsou pouze z mé vlastní iniciativy.

- 4) **T:** Podle čeho jste si vybíral(a) studijní obor pro další vzdělávání?
R3: Obor jsem chtěl co nejbližší k právu, k právnickému vzdělání.
- 5) **T:** Jaký byl (je) obor Vašeho dalšího vzdělávání a liší se od Vašeho původního oboru?
R3: Studoval jsem právo v podnikání a jedná se o úplně jiný obor, než jsem měl vystudovaný. Můj původní obor byl technicky zaměřený.
- 6) **T:** Jaká byla Vaše motivace k dalšímu studiu? Pokud jich bylo více, prosím uveďte.
R3: Přemýšlel jsem do budoucna, že bych mohl třeba za 10 nebo 20 let jít do jiného, klidnějšího zaměstnání, lákala by mě státní správa, ale nechtěl bych jít jako řadový referent, ale rád bych nastoupil na nějakou vedoucí pozici, protože si myslím, že praxi budu mít dostačující, ale je třeba mít i vzdělání.
- 7) **T:** Jakou formu vzdělávání jste si zvolil(a)? Byl(a) jste s touto volbou spokojen(a)?
R3: Kombinované studium a s touto formou studia jsem byl spokojen.
- 8) **T:** Uplatňujete/ uplatnil(a) jste Vaše formální vzdělávání v dospělosti ve své profesi?
R3: Měl jsem tam dva předměty, které se týkaly mojí současné profese, ale státnice se dotýkaly jen okrajově, ale celkově se dá říct, že ano.
- 9) **T:** Byl(a) jste spokojen(a) s kvalitou a úrovní výuky?
R3: S kvalitou jsem byl spokojen, myslím, že ta výuka je plus mínus všude stejná, profesori byli vysoce kvalifikovaní.
- 10) **T:** Považujete další vzdělávání formální i neformální za nutnost?
R3: Myslím si, že by to mělo být součástí našeho života a vzhledem k tomu, že mladá generace studuje a hodně i vysoké školy, tak se to dotkne v budoucnu i mě, myslím to, abych jim mohl vůbec konkurovat.
- 11) **T:** Jaká je podle Vás dosažitelnost dalšího vzdělávání jak formálního, tak neformálního?
R3: V době soukromých škol vynikající.
- 12) **T:** Považujete nabídku dalšího vzdělávání v naší republice za dostatečnou?
R3: Tak určitě.
- 13) **T:** Musel(a) jste se podílet na financování dalšího vzdělávání? Pokud ano, byla částka vydaná za další vzdělávání adekvátní?
R3: Platil jsem si školné za každý semestr. Částka vydaná za toto vzdělávání mi přijde adekvátní, pokud si uvědomíme, že musí být zaplacení vyučující a celkový provoz zařízení.
- 14) **T:** Jak značný zásah do rozpočtu pro Vás financování dalšího vzdělávání představovalo/představuje?

- R3:** Neměl sem s tím problém.
- 15) **T:** Vyplatí se podle Vás investovat do dalšího vzdělávání formálního i neformálního?
R3: Z mého pohledu určitě.
- 16) **T:** Bylo(je) pro Vás další vzdělávání přínosné, nejen z hlediska profese?
R3: Z hlediska mé současné profese nemělo toto vzdělávání pro mě žádný přínos, ale jak jsem již řekl, vidím to jako investici do budoucna. Nicméně jsem přesvědčen, že studium v mém životě znamenalo přínos.
- 17) **T:** Pokud byste se znovu rozhodoval(a) ke studiu, vybral(a) byste stejnou školu a obor? Pokud ne, proč?
R3: Asi ano, protože ta výuka mě oslovila a obor mě bavil.
- 18) **T:** Věk při začátku dalšího studia.
R3: 33 let.
- 1) **T:** Uveďte, prosím, svoje pohlaví, aktuální věk, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání, současné zaměstnání, stav a počet dětí.
R4: Jsem muž, je mi 40 let, mám plné vysokoškolské vzdělání, pracuji jako policista, jsem svobodný a bezdětný.
- 2) **T:** Považujete Vaše nejvyšší dosažené vzdělání za dostačující? Pokud ne, pokračujte v současné době ve studiu či plánujete dále se formálně vzdělávat?
R4: Mé vzdělání považuji nad rámec za dostačující. Ale momentálně chci publikovat v časopisu Kriminalista část své diplomové práce a tím pádem bych měl přípravu pro doktorandské studium, protože při něm musím povinně publikovat.
- 3) **T:** Pokud dále studujete, či plánujete další studium, vzešlo toto Vaše rozhodnutí z potřeby dále se vzdělávat, či šlo o Vaši vlastní iniciativu a zájem?
R4: Byla to moje iniciativa, protože u policie bez vysoké školy nemůžete postupovat v důstojnických hodnostech. Zkrátka potřebuji vysokou školu.
- 4) **T:** Podle čeho jste si vybíral(a) studijní obor pro další vzdělávání?
R4: Vybíral jsem podle zaměstnání, zaměstnání hrálo velkou roli, protože jsem studoval bezpečnostně-právní studia, takže trestní právo, integrovaný záchranný systém, atd.
- 5) **T:** Jaký byl (je) obor Vašeho dalšího vzdělávání a liší se od Vašeho původního oboru?
R4: Fakulta práva a obor bezpečnostně-právní studia a je to úplně něco jiného, než jsem studoval na střední škole.

- 6) **T:** Jaká byla Vaše motivace k dalšímu studiu? Pokud jich bylo více, prosím uveďte.
R4: Určitě kvůli práci, kvůli kariérnímu růstu. S plným vysokoškolským vzděláním mohu kamkoliv na pracovní pozici v rámci celé policie ČR.
- 7) **T:** Jakou formu vzdělávání jste si zvolil(a)? Byl(a) jste s touto volbou spokojen(a)?
R4: Měl jsem kombinovanou formu studia, pro mě to byla skvělá volba, vzhledem k tomu, že jsem pracující.
- 8) **T:** Uplatňujete/uplatnila(a) jste Vaše formální vzdělávání v dospělosti ve své profesi?
R4: Ano, toto vzdělání je součástí mojí profese, ale zároveň to sahá i mimo mojí profesi, což vidím jako dobré pro využití i v jiné práci, nejsem jenom vyhraněný policista jako kdybych studoval POLAD, což je policejní akademie, můžu to využít například i u hasičského záchranného sboru nebo mohu jít dělat na odbor bezpečnostní politiky.
- 9) **T:** Byl(a) jste spokojen(a) s kvalitou a úrovní výuky?
R4: Já můžu porovnat soukromou i státní školu, protože bakaláře jsem studoval v Hradci Králové na státní škole, úroveň zkoušek je naprosto stejná, jenom jsem měl méně předmětů v jednotlivých semestrech. S kvalitou výuky jsem byl spokojen na obou školách.
- 10) **T:** Považujete další vzdělávání formální i neformální za nutnost?
R4: Z mého pohledu určitě, prostě bez vzdělávání se neposunete a je jedno, jestli je formální nebo neformální.
- 11) **T:** Jaká je podle Vás dosažitelnost dalšího vzdělávání jak formálního, tak neformálního?
R4: Byly doby, kdy se příliš nemyslelo na vzdělávání při zaměstnání, ale nyní je nabídka široká a lidé mají zájem se vzdělávat. Takže dosažitelnost je dobrá.
- 12) **T:** Považujete nabídku dalšího vzdělávání v naší republice za dostatečnou?
R4: Když jsem si vybíral školu, tak jsem měl hned několik variant, takže podle mě je nabídka dostačující.
- 13) **T:** Musel(a) jste se podílet na financování dalšího vzdělávání? Pokud ano, byla částka vydaná za další vzdělávání adekvátní?
R4: Určitě, protože jsem nastoupil na soukromou školu, takže jsem se finančně musel podílet, vzhledem k tomu, že na moje studia nedoplácel stát, tak ta částka je optimální k nabízeným službám.
- 14) **T:** Jak značný zásah do rozpočtu pro Vás financování dalšího vzdělávání představovalo/představuje?

- R4:** Tak pro mě poměrně značný, jsem sám, stavím dům a nemám příliš vysokou výplatu, takže jsem se musel na úkor školy uskromnit.
- 15) **T:** Vyplatí se podle Vás investovat do dalšího vzdělávání formálního i neformálního?
R4: Podle mého názoru nemusí člověk investovat hodně peněz, aby byl vzdělaný, nicméně se vždycky vyplatí investovat do vlastního rozvoje, protože vždycky z toho něco získá.
- 16) **T:** Bylo(je) pro Vás další vzdělávání přínosné, nejen z hlediska profese?
R4: Určitě ano, jakožto vedoucí obvodního oddělení jsem díky škole proniknul i do jiných oborů a vím víc o integrovaném záchranném systému.
- 17) **T:** Pokud byste se znovu rozhodoval(a) ke studiu, vybral(a) byste stejnou školu a obor?
Pokud ne, proč?
R4: Školu jsem rozhodne vybral dobře, teď myslím magisterské studium, ale bakalářské bych vybral jiné, nějaké právní prostředí a vím, že tento obor se vyučuje i jako bakalářský.
- 18) **T:** Věk při začátku dalšího studia.
R4: 37 let.
- 1) **T:** Uveďte, prosím, svoje pohlaví, aktuální věk, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání, současné zaměstnání, stav a počet dětí.
R5: jsem žena, je mi 54 let, mám momentálně vysokoškolské vzdělání bakalář, vychovatelka v domově mládeže, jsem rozvedená a mám 3 děti.
- 2) **T:** Považujete Vaše nejvyšší dosažené vzdělání za dostačující? Pokud ne, pokračujete v současné době ve studiu či plánujete dále se formálně vzdělávat?
R5: Moje vzdělání by bylo dostačující, kdybych chtěla setrvat v současném zaměstnání, ale protože chci učit, musím si dodělat magisterské studium, které teď studuji.
- 3) **T:** Pokud stále studujete, či plánujete další studium, vzešlo toto Vaše rozhodnutí z potřeby dále se vzdělávat, či šlo o vlastní iniciativu a zájem?
R5: Jak jsem už řekla, chci vyučovat a k tomu potřebuji mít magisterské vzdělání, ale rozhodnutí bylo zcela na mě.
- 4) **T:** Podle čeho jste si vybíral(a) studijní obor pro další vzdělávání?
R5: Protože po ukončení je velice všestranné uplatnění a byl to obor, který měl akreditaci až po magisterské studium.

- 5) **T:** Jaký byl (je) obor Vašeho dalšího vzdělávání a liší se od Vašeho původního oboru?
R5: Bakalářský obor byl Vzdělávání dospělých a nyní dokončuji magisterské studium Andragogika. Tento obor se neliší od mého předchozího, mám vystudované gymnázium, a pak jsem si dodělala pedagogické minimum.
- 6) **T:** Jaká byla Vaše motivace k dalšímu studiu? Pokud jich bylo více, prosím uveďte.
R5: Největší motivací byl syn. V současné době mám odpolední a noční služby, je to vlastně úplný opak. Já jsem doma a syn je ve škole. Já jsem v práci a syn je sám doma. Další motivací je věk. Už mě unavují noční služby. A další motivací byla moje hloupá kolegyně, která má titul Bc., tak proč bych neměla vyšší? Přece nejsem tak hloupá jako ona.
- 7) **T:** Jakou formu vzdělávání jste si zvolil(a)? Byl(a) jste s touto volbou spokojen(a)?
R5: Kombinované studium. Velkou předností byla a je výuka o víkendech. Prakticky za celé studium jsem byla ve škole v týdnu snad pětkrát, s volbou jsem spokojená.
- 8) **T:** Uplatňujete/uplatnil(a) jste Vaše formální vzdělávání v dospělosti ve své profesi?
R5: Částečně.
- 9) **T:** Byl(a) jste spokojen(a) s kvalitou a úrovní výuky?
R5: Je to jako všude. Někdy ano, někdy ne. Ale když nad tím tak přemýšlím, tak je má odpověď ano.
- 10) **T:** Považujete další vzdělávání formální i neformální za nutnost?
R5: Ano. V současné době určitě. Je mi 54 let a mladší generace našim ročníkům šlape hodně na paty.
- 11) **T:** Jaká je podle Vás dosažitelnost dalšího vzdělávání jak formálního, tak neformálního?
R5: Myslím si, že pokud má na to člověk schopnosti, možnosti má. I když dnes jde i o finance. Někdo je omezen právě touto situací.
- 12) **T:** Považujete nabídku dalšího vzdělávání v naší republice za dostatečnou?
R5: Ano, nabídka je rozsáhlá, takže se dá určitě vybrat.
- 13) **T:** Musel(a) jste se podílet na financování dalšího vzdělávání? Pokud ano, byla částka vydaná za další vzdělávání adekvátní?
R5: Ano, na dalším vzdělávání jsem se musela podílet finančně, Částka byla pro mě tak akorát. Menší obnos bych samozřejmě uvítala, ale na druhou stranu vyšší částka by pro mě byla již složitá. Asi bych studium zvažovala.
- 14) **T:** Jak značný zásah do rozpočtu pro Vás financování dalšího vzdělávání představovalo/představuje?

- R5:** Určitá omezení to znamenalo, už se těším, že nebudu muset šetřit na školu a pojedu na dovolenou.
- 15) **T:** Vyplatí se podle Vás investovat do dalšího vzdělávání formálního i neformálního?
R5: Na vlastní kůži jsem se přesvědčila, že ano.
- 16) **T:** Bylo(je) pro Vás další vzdělávání přínosné, nejen z hlediska profese?
R5: Ano, v mém případě finančně. Překvapilo mě třeba, že při žádosti o úvěr se vám jako vysokoškolákovi zvedá bonita. I mě překvapila změna postojů některých kolegů. Avšak nevím, jestli je to přínos.
- 17) **T:** Pokud byste se znovu rozhodoval(a) ke studiu, vybral(a) byste stejnou školu a obor? Pokud ne, proč?
R5: Ano, vybrala, protože stále jiná vysoká škola studium o víkendech nenabízí. Možná bych uvažovala o oboru, kde je přímo v názvu učitelství. Ale specializace se dá vždy dodělat. Nelituji.
- 18) **T:** Věk při začátku dalšího studia.
R5: 53 let.
- 1) **T:** Uveďte, prosím, svoje pohlaví, aktuální věk, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání, současné zaměstnání, stav a počet dětí.
R6: Jsem žena, je mi 45 let, mám středoškolské vzdělání s maturitou a pracuji jako asistent pedagoga, žiji s partnerem a mám 2 děti.
- 2) **T:** Považujete Vaše nejvyšší dosažené vzdělání za dostačující? Pokud ne, pokračujete v současné době ve studiu či plánujete dále se formálně vzdělávat?
R6: Mé vzdělávání jsem nepovažovala za dostačující, a proto jsem si letos dodělala kurz asistenta. Popravdě jsem myslela ještě na další formální vzdělávání, ale protože moje současné zaměstnání mě naplňuje, a i vzhledem k věku se mi už nechce. Takže ne, už se nechci dál vzdělávat.
- 3) **T:** Pokud dále studujete, či plánujete další studium, vzešlo toto Vaše rozhodnutí z potřeby dále se vzdělávat, či šlo o vaši vlastní iniciativu a zájem?
R6: No byla to potřeba, protože jsem kvůli úrazu přišla o práci, tak mi kamarádka poradila a pomohla najít školu a vlastně mě k tomu přinutila, ale teď jsem za to šťastná.
- 4) **T:** Podle čeho jste si vybíral(a) studijní obor pro další vzdělávání?

- R6:** Pro mě byl prioritní jazyk, že tam byla ruština, kterou jsem znala už ze základní školy.
- 5) **T:** Jaký byl (je) obor Vašeho dalšího vzdělávání a liší se od vašeho původního oboru?
R6: Ekonomika podnikání. Byla to střední škola zakončená maturitou. Je to úplně něco jiného, já jsem se vyučila kuchařkou.
- 6) **T:** Jaká byla Vaše motivace k dalšímu studiu? Pokud jich bylo více, prosím uveďte.
R6: Hlavním důvodem bylo to, že jsem byla dlouhodobě nemocná a potřebovala jsem nějakým způsobem zaměstnat mozek a taky to, že děti byly už odrostlé a já měla na studium čas.
- 7) **T:** Jakou formu vzdělávání jste si zvolil(a)? Byl(a) jste s touto volbou spokojen(a)?
R6: Měla jsem dálkové studium, chodila jsem do školy jednou týdně ve všední den. Byla jsem s tím spokojená, protože i v práci mi umožnili studium.
- 8) **T:** Uplatňujete/uplatnil(a) jste Vaše formální vzdělávání v dospělosti ve své profesi ?
R6: Ne, nemělo to nic společného s mojí profesí, kterou jsem v té době vykonávala.
- 9) **T:** Byl(a) jste spokojen(a) s kvalitou a úrovní výuky?
R6: Já můžu říct, že ano, všechno bylo bez problémů.
- 10) **T:** Považujete další vzdělávání formální i neformální za nutnost?
R6: Ano, žádá si to doba, protože zaměstnavatelé to vyžadují, například u mě. Dodělala jsem si maturitu, ale abych mohla dělat tuhle práci, kterou dělám, musela jsem si dodělat ještě ten kurz asistenta, abych mohla dělat na plný úvazek.
- 11) **T:** Jaká je podle Vás dosažitelnost dalšího vzdělávání jak formálního, tak neformálního?
R6: Kdo chce a má zájem, tak má možnost se vzdělávat. A to jak na soukromé, tak na státní škole.
- 12) **T:** Považujete nabídku dalšího vzdělávání v naší republice za dostatečnou?
R6: Nabídek je hodně, ale někdy bývá problém, že se vyučuje pouze v týdnu, a to moc není pro pracující lidi. Lepší by byla výuka o víkendech, a to moc škol nenabízí.
- 13) **T:** Musel(a) jste se podílet na financování dalšího vzdělávání? Pokud ano, byla částka vydaná za další vzdělávání adekvátní?
R6: Studium na střední škole jsem nemusela platit, ale ten kurz jsem si musela platit celý. I když ten kurz úplně nenaplnil moje očekávání, tak částka mi přišla adekvátní.
- 14) **T:** Jak značný zásah do rozpočtu pro Vás financování dalšího vzdělávání představovalo/představuje?

- R6:** Dalo se to zvládnout. Výhoda je, že už mám dospělé děti a finančně mi vypomáhal partner.
- 15) **T:** Vyplatí se podle Vás investovat do dalšího vzdělávání formálního i neformálního?
R6: Pokud má člověk svůj cíl, tak se to rozhodně vyplatí.
- 16) **T:** Bylo(je) pro Vás další vzdělávání přínosné, nejen z hlediska profese?
R6: Stoprocentně. Lepší profesní uplatnění a nemůžu pominout skutečnost, že mi to zvedlo sebevědomí. A v neposlední řadě i dobrý pocit sama ze sebe, že jsem něco dokázala.
- 17) **T:** Pokud byste se znovu rozhodoval(a) ke studiu, vybral(a) byste stejnou školu a obor? Pokud ne, proč?
R6: Kdybych se měla znovu rozhodovat, tak bych do toho šla znovu, ale asi bych vybírala jiný obor. Něco se zaměřením na sociální služby.
- 18) **T:** Věk při začátku dalšího studia.
R6: 41 let.
- 1) **T:** Uveďte, prosím, svoje pohlaví, aktuální věk, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání, současné zaměstnání, stav a počet dětí.
R7: Jsem muž, 53 let, mám vysokoškolské vzdělání zakončené titulem inženýr, pracuji jako OSVČ, žiji s partnerkou a mám 2 dospělé děti.
- 2) **T:** Považujete Vaše nejvyšší dosažené vzdělání a považujete ho za dostačující? Pokud ne, pokračujete v současné době ve studiu či plánujete dále se formálně vzdělávat?
R7: Mé vzdělání je pro mne dostačující. Formálně se již nechci vzdělávat, ale neformálně ano, mám na mysli jazykový kurz.
- 3) **T:** Pokud dále studujete, či plánujete další studium, vzešlo toto Vaše rozhodnutí z potřeby dále se vzdělávat, či šlo o Vaši vlastní iniciativu a zájem?
R7: Byl to čistě můj zájem.
- 4) **T:** Podle čeho jste si vybíral(a) studijní obor pro další vzdělávání?
R7: Z důvodu prezentace a prestiže své činnosti.
- 5) **T:** Jaký byl (je) obor Vašeho dalšího vzdělávání a liší se od Vašeho původního oboru?
R7: Marketingová komunikace, řízení podniku a podnikové finance. Původně jsem měl vystudovanou automobilovou průmyslovku.
- 6) **T:** Jaká byla Vaše motivace k dalšímu studiu? Pokud jich bylo více, prosím uveďte.

- R7:** Hlavní motivací byla možnost zkvalitnění mé vlastní činnosti.
- 7) **T:** Jakou formu vzdělávání jste si zvolil(a)? Byl(a) jste s touto volbou spokojen(a)?
R7: Kombinované studium a s touto formou jsem byl celkem spokojen.
- 8) **T:** Uplatňujete/uplatnil(a) jste Vaše formální vzdělávání v dospělosti ve své profesi?
R7: Ano, toto vzdělání je součástí mé profese.
- 9) **T:** Byl(a) jste spokojen(a) s kvalitou a úrovní výuky?
R7: Celkem ano, během studia se sice vyskytovaly občas kvalitativní výkyvy, ale celkově jsem byl spokojen.
- 10) **T:** Považujete další vzdělávání formální i neformální za nutnost?
R7: Určitě ano, vzhledem k tomu, že to přispívá k rozvoji osobnosti a prohlubování znalostí.
- 11) **T:** Jaká je podle Vás dosažitelnost dalšího vzdělávání jak formálního, tak neformálního?
R7: Vzhledem k velmi, velmi široké nabídce jak formálního, tak neformálního vzdělávání, velmi dobrá.
- 12) **T:** Považujete nabídku dalšího vzdělávání v naší republice za dostatečnou?
R7: Nabídka je opravdu široká, nicméně hlavně ve velkých městech, ale lidé z menších měst a vesnic mohou mít problémy z dostupností díky vzdálenosti bydliště, pracoviště a školy. Tady vidím, že by mohlo dojít ke zlepšení.
- 13) **T:** Musel(a) jste se podílet na financování dalšího vzdělávání? Pokud ano, byla částka vydaná za další vzdělávání adekvátní?
R7: Vzdělávání jsem si hradil sám a částka mi přišla adekvátní.
- 14) **T:** Jak značný zásah do rozpočtu pro Vás financování dalšího vzdělávání představovalo/představuje?
R7: Nebyl to pro mě výrazný.
- 15) **T:** Vyplatí se podle Vás investovat do dalšího vzdělávání formálního i neformálního?
R7: Vyplatí v případě, že další vzdělávání přinese smysluplné využití v pracovním životě.
- 16) **T:** Bylo(je) pro Vás další vzdělávání přínosné, nejen z hlediska profese?
R7: Vzhledem k výběru formálního vzdělávání je pro mě z hlediska profese přínosné.
- 17) **T:** Pokud byste se znovu rozhodoval(a) ke studiu, vybral(a) byste stejnou školu a obor? Pokud ne, proč?
R7: Vybral bych si stejnou školu a stejný obor, vzhledem k tomu, že se mi toto studium osvědčilo při samotné práci.

18) **T:** Věk při začátku dalšího studia.

R7: 45 let.

1) **T:** Uveďte, prosím, svoje pohlaví, aktuální věk, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání, současné zaměstnání, stav a počet dětí.

R8: Jsem žena, je mi 49 let, mám vysokoškolské magisterské, jsem učitelka, vdaná a mám 2 děti.

2) **T:** Považujete Vaše nejvyšší dosažené vzdělání za dostačující? Pokud ne, pokračujete v současné době ve studiu či plánujete dále se formálně vzdělávat?

R8: Vysokoškolské vzdělání magisterské jsem si udělala hned po střední škole, ale pak jsem si ještě dodělala bakalářské studium k mému zaměstnání. Myslím, že je dostačující. Samozřejmě člověk si má klást vyšší cíle, takže bych mohla nějakou doktoranduru si udělat, ale to už ne. Na moji profesi to stačí.

3) **T:** Pokud dále studujete, či plánujete další studium, vzešlo toto Vaše rozhodnutí z potřeby se vzdělávat, či šlo o Vaši vlastní iniciativu a zájem?

R8: Následné bakalářské studium jsem potřebovala ke svému tehdejšímu zaměstnání, byla jsem ředitelka školy.

4) **T:** Podle čeho jste si vybíral(a) studijní obor pro další vzdělávání?

R8: Dostala jsem se konkurzem na post ředitele školy, takže to rozhodlo, že si zkusím vystudovat školský management. Šla jsem na poměrně těžké přijímací testy a bylo hodně zájemců, ale povedlo se.

5) **T:** Jaký byl (je) obor Vašeho dalšího vzdělávání a liší se od Vašeho původního oboru?

R8: Školský management. Byla to nadstavba mého vzdělání, vystudovala jsem učitelství.

6) **T:** Jaká byla Vaše motivace k dalšímu studiu? Pokud jich bylo více, prosím uveďte.

R8: Hlavní motivací byla moje nová práce. Byl to ten posun o stupeň výš z učitele na ředitele školy, což učitel vůbec netuší, co ředitel školy má všechno na starosti a o co všechno se musí starat.

7) **T:** Jakou formu vzdělávání jste si zvolil(a)? Byl(a) jste s touto volbou spokojen(a)?

R8: Kombinované studium a jiný typ se nedal ani vybrat.

8) **T:** Uplatňujete/uplatnila(a) jste Vaše formální vzdělávání v dospělosti ve své profesi?

R8: Ano.

9) **T:** Byl(a) jste spokojen(a) s kvalitou a úrovní výuky?

- R8:** Byla jsem spokojená, moc jsem byla spokojená a musím říct, že to bylo velkým přínosem pro tu moji práci. Byla jsem spokojená i s vyučujícími i s programem, který tam vyučovali. Vyhovovalo mi, že vyučující také byli ředitelé škol a dávali nám konkrétní příklady z praxe, a že jsme byli spíš jako jejich partneři.
- 10) **T:** Považujete další vzdělávání formální i neformální za nutnost?
- R8:** Já bych řekla, že ano, že by člověk neměl zůstat na tom co si vystuduje do třiceti let, ale že by se měl dál vzdělávat. Otázka je jakou formou. Ano, určitě je to přínosné.
- 11) **T:** Jaká je podle Vás dosažitelnost dalšího vzdělávání jak formálního, tak neformálního?
- R8:** Určitě ano.
- 12) **T:** Považujete nabídku dalšího vzdělávání v naší republice za dostatečnou?
- R8:** Ano.
- 13) **T:** Musel(a) jste se podílet na financování dalšího vzdělávání? Pokud ano, byla částka vydaná za další vzdělávání adekvátní?
- R8:** Já ne, protože jsem první vysokou školu dostudovala v roce 1991 a tudíž jsem nebyla v registru, který byl, tuším, od roku 1992, že jsem už nějakou vysokou školu studovala. Ale byli tak se mnou lidé, kteří platili.
- 14) **T:** Jak značný zásah do rozpočtu pro Vás financování dalšího vzdělávání představovalo/představuje?
- R8:** Pro mne žádný, takže žádné omezení.
- 15) **T:** Vyplatí se podle Vás investovat do dalšího vzdělávání formálního i neformálního?
- R8:** Určitě, jak pro děti, tak i pro nás.
- 16) **T:** Bylo(je) pro Vás další vzdělávání přínosné, nejen z hlediska profese?
- R8:** Pro mě to bylo přínosné jak profesně, tak i osobně. Seznámila jsem se s dalšími řediteli, a i já jsem si rozšířila obzor, nejen pracovní, ale i soukromý. Stále jsme se kamarádkami. A i já jsem si dokázala, že ještě mohu něco dokázat.
- 17) **T:** Pokud byste se znovu rozhodoval(a) ke studiu, vybral(a) byste stejnou školu a obor? Pokud ne, proč?
- R8:** Ano šla bych do toho znovu.
- 18) **T:** Věk při začátku dalšího studia.
- R8:** 39 let.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Hana Barkmanová

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Motivace jedince ke vzdělávání ve střední a pozdní dospělosti

Rok: 2019

Počet stran textu bez příloh: 61

Celkový počet stran příloh: 17

Počet titulů českých použitých zdrojů: 26

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 2

Počet internetových zdrojů: 8

Vedoucí práce: PaedDr. Lucie Zormanová, Ph.D.